

2.5.3. Predmet Pentikainen protiv Finske

(Predstavka br. 11882/10)

PRESUDA

STRAZBUR

20. oktobar 2015. godine

Ova presuda je pravosnažna, ali može biti redaktorski izmijenjena.

U predmetu Pentikainen protiv Finske,

Evropski sud za ljudska prava, zasijedajući u Velikom vijeću u sastavu:

Dean Spielmann, *predsjednik*,
Guido Raimondi,
Mark Villiger,
Boštjan M. Zupančič,
Khanlar Hajiyev,
Päivi Hirvelä,
Kristina Pardalos,
Angelika Nußberger,
Linos-Alexandre Sicilianos,
André Potocki,
Paul Lemmens,
Aleš Pejchal,
Johannes Silvis,
Dmitry Dedov,
Egidijus Kūris,
Robert Spano,
Iulia Antoanella Motoc, *sudije*,
i Lawrence Early, *pravni ekspert*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 17. decembra 2014. godine i 3. septembra 2015. godine, donosi sljedeću presudu, koja je usvojena drugospomenutogdana:

POSTUPAK

1. Predmet je pokrenut na osnovu predstavke (br.11882/10) protiv Republike Finske, koju je Sudu 19. februara 2010. godine na osnovu člana 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Konvencija”) podnio državljanin Finske, gđin Markus Veikko Pentikäinen („podnosilac predstavke”).

2. Podnosioca predstavke zastupao je gđin Jussi Salokangas, advokat iz Helsinkija. Finsku vladu („Vlada”) zastupao je njen zastupnik, gđin Arto Kosonen, iz Ministarstva vanjskih poslova.
3. Podnosilac predstavke je tvrdio da je došlo do miješanja u njegovo pravo na slobodu izražavanja prema članu 10 Konvencije, jer je policija od njega tražila da napusti mjesto demonstracije, tokom pritvora od 17,5 sati nije bio u mogućnosti da šalje informacije, a zbog činjenice da je bio osumnjičen, optužen i osuđen za krivično djelo koje je imalo „odvraćajući uticaj” na njegova prava i rad.
4. Predstavka je dodijeljena Četvrtom odjeljenju Suda (pravilo 52 stav 1 Poslovnika Suda). Vijeće u sastavu: Ineta Ziemele, predsjednik, Päivi Hirvelä, George Nicolaou, Ledi Bianku, Vincent A. De Gaetano, Paul Mahoney, Faris Vehabović, sudije, kao i Françoise Elens-Passos, sekretar Odjeljenja, donijelo je presudu 4. februara 2014. godine. Odlučilo je jednoglasno da predstavku proglašati prihvatljivom i sa pet glasova prema dva utvrdilo da nije došlo do kršenja člana 10 Konvencije. Zajedničko izdvojeno mišljenje sudija George Nicolaou i Vincent A. De Gaetano priloženo je presudi. Podnosilac predstavke je 30. aprila 2014. godine zatražio da se predmet proslijedi Velikom vijeću u skladu s članom 43 Konvencije, a Veliko vijeće je 2. juna 2014. godine prihvatilo taj zahtjev.
5. Sastav Velikog vijeća određen je u skladu sa odredbama člana 26 st. 4 i 5 Konvencije i pravilom 24 Poslovnika Suda. Na završnom vijećanju, Mark Villiger je nastavio da sudi u predmetu nakon isteka njegovog mandata, ali je Isabelle Berro zamijenio Paul Lemmens, zamjenski sudija (član 23 stav 3 Konvencije i pravilo 24 stav 4). Sudije Josep Casadevall i Elisabeth Steiner nijesu bile u mogućnosti da učestvuju u završnom vijećanju o predmetu, pa su ih zamijenili Khanlar Hajiyev i Angelika Nußberger, zamjenske sudije.
6. I podnosilac predstavke i Vlada su dostavili dodatna pismena zapažanja (pravilo 59 stav 1) o meritumu.
7. Veliko vijeće je 15. decembra 2014. godine pogledalo DVD materijal koji su dostavile stranke.
8. Javna rasprava je održana 17. decembra 2014. godine u Zgradi ljudskih prava, Strazbur (pravilo 59 stav 3).

Pred Sud su izašli:

(a) za Vladu

- gđin A. Kosongen, direktor, Ministarstvo vanjskih poslova, zastupnik,
- gđa S. Heikinheimo, direktor policije, Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- gđa T. Majuri, viši savjetnik, Ministarstvo pravde,
- gđa M. Spolander, pravni službenik, Ministarstvo vanjskih poslova,
- gđin P. Kotiaho, pravni službenik, Ministarstvo vanjskih poslova, savjetnici;

(b) za podnosioca predstavke

- gđin J. Salokangas,
- gđin V. Matilainen, *pravni zastupnik*.

Podnosilac predstavke je takođe bio prisutan.

Sud je saslušao obraćanja gđin Kosonena, gđin Salokangasa i gđin Matilainena, i njihove odgovore, kao i odgovore gđe Majuri i gđin Pentikainena na pitanja koja su postavili sudije Hirvelä, Potocki, Silvis, Motoc, Sicilianos, Spano, Kūris i Dedov.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

9. Podnosilac predstavke rođen je 1980. godine i živi u Helsinkiju.

10. Podnosilac predstavke je fotograf i novinar koji je zaposlen u nedjeljniku „Suomen Kuvalehti”. Poslodavac ga je 9. septembra 2006. godine poslao da fotografiše demonstracije koje su se održavale u znak protesta protiv tekućeg sastanka foruma „AzijaEvropa,, (ASEM) u Helsinkiju. U finskim okolnostima, demonstracija je bila izuzetno velika i sva sredstva javnog informisanja su o njoj detaljno izvještavala. Podnosilac predstavke je trebao da sačini detaljni izvještaj o demonstracijama za papirnu verziju časopisa i da ga odmah nakon završetka demonstracija objavi na internetu.

11. Sljedeći opis okolnosti predmeta zasniva se na podnescima stranaka, uključujući i DVD materijal koji se odnosi na događaj „Smash ASEM” (vidjeti stav 7 u tekstu iznad), kao i na presudi Okružnog suda u Helsinkiju (vidjeti stav 37 u daljem tekstu).

A. Demonstracije „Smash ASEM”

12. Prije održavanja demonstracija, 30. avgusta 2006. godine, finska bezbjednosno-obavještajna služba izvršila je procjenu nivoa rizika od predstojećih demonstracija „Smash ASEM” i upozorila je policijsku upravu u Helsinkiju da će demonstracije biti nasilne i da neće imati za cilj isticanje bilo kakve jasne političke poruke. U to vrijeme policija nije uspjela, uprkos svim naporima, da uspostavi kontakt sa organizatorima demonstracija. Policija je svoje naknadne radnje, između ostalog, zasnivala na tim osnovima.

13. Slična procjena rizika takođe je izvršena u kontekstu dvije ranije demonstracije koje su se dogodile u Helsinkiju iste godine, a obje su postale nasilne. Prva je bila demonstracija „EuroMayDay” 30. aprila 2006. godine, kada se marš oko 1.500 osoba pretvorio u nered, uz bacanje predmeta i oštećenje imovine. Zbog toga je Okružni sud u Helsinkiju proglasio osam lica krivim za izazivanje nasilnih nereda i nasilno opiranje policiji i izrekao im uslovne zatvorske kazne. Slični incident dogodio se i tokom Helsinške noći umjetnosti 24. avgusta 2006. godine, koja je takođe dovela do uništenja imovine i nasilja i rezultirala pritvaranjem 56 lica.

14. Tzv. koalicija „Dongzhou” obavijestila je policiju o demonstracijama „Smash ASEM” 8. septembra 2006. godine. Prema izvještaju zamjenika Parlamentarnog ombudsmana (vidjeti stav 34 u daljem tekstu), policija nije imala nikakve informacije o koaliciji „Dongzhou” i stoga im nije bilo jasno ko je stvarni organizator. Iz javnih izvora proizilazi da je pomenuta „koalicija” bila neformalna grupa otvorena za svakog ko se slaže sa idejom koju je zastupala demonstracija „Smash ASEM” i koja se obavezala da na mjesto demonstracije ne donese nijedan partijski simbol.

15. Demonstranti su najavili da planiraju da marširaju 9. septembra 2006. godine između 17:45 i 21:00h, od Muzeja savremene umjetnosti „Kiasma” - područja gustog saobraćaja - do Izložbeno-kongresnog centra Helsinkija, gdje je trebalo da se održi ASEM samit, što je razdaljina od 4,9 kilometara. Najavljena ruta marša bila je sljedeća: Mannerheimintie – Kaivokatu – Siltasaarekatu – Agricolankatu – Kaarlenkatu – Helsinginkatu – Läntinen Brahenkatu – Sturenkatu – Aleksis Kivenkatu – Ratapihantie – Asemapäällikönkatu – Ratamestarinkatu – Rautatieläistenkatu – sa završetkom u parku pored arene za trčanje koja je blizu mjesta održavanja samita. Tema demonstracija bila je suprotstavljanje samitu ASEM-a, sa određenim fokusom na pitanjima ljudskih prava. U plakatima koji su pozivali na učešće u demonstracijama, demonstranti su zamoljeni da nose crnu odjeću. Na plakatima je prikazan i demonstrator koji baca Molotovljevi kokteli i ohrabivali su potencijalne učesnike da, između ostalog, „dovedu čak malo nereda na ulice Helsinkija, („*tuoda edes hieman sekasortoa myös Helsingin kaduille, att få även en liten bit av kaos också på gatorna i Helsingfors*).

16. Prema navodima Vlade, policija je uspjela da uspostavi telefonski kontakt sa jednim od organizatora imenovanim kao kontakt osoba za događaj. Međutim, ta osoba, koja je postupala u ime organizatora, odbila je da razgovara o pitanjima koja se, između ostalog, odnose na uslove pod kojima će demonstranti moći da marširaju od mjesta događaja do obližnjeg izložbenog centra gdje se održavao samit ASEM-a. Napori policije da uspostavi kontakt sa organizatorima na samom mjestu događaja takođe su odbijeni.

17. Prema navodima Vlade, postojao je zasebni dio koji je policija rezervisala za predstavnike sredstava javnog informisanja kako bi izvještavali o događaju. Nalazio se na trgu Paasikivi, naspram Muzeja savremene umjetnosti „Kiasma”, sa druge strane ulice Mannerheimintie. Policija je, prateći standardnu proceduru, obavijestila glavne finske medijske organizacije o događaju „Smash ASEM”, sa kontakt podacima policijske jedinice za odnose s javnošću, koja je bila spremna za komunikaciju o svim pitanjima koja bi sredstva javnog informisanja mogla da imaju o izvještavanju o događaju, uključujući informacije o dijelu rezervisanom za sredstva javnog informisanja. Štaviše, jedinica za odnose sa javnošću Policijske uprave Helsinki odredila je jednog visokog službenika da bude prisutan u tom istom dijelu, kako bi odgovorio na sva pitanja koja bi predstavnici sredstava javnog informisanja mogli da imaju, kao i da daje intervju o događajima koji su se odvijali tokom dana.

18. Demonstracije su trebale da počnu u 18:00h 9. septembra 2006. godine. Oko 500 posmatrača, glavna grupa od oko 50 demonstranata i oko 50 novinara, okupili su se na polaznoj tački marša. Policija je izvršila pripremu obezbjeđenja za događaj raspoređivanjem 480 policajaca i službenika granične policije. Prema finskim standardima, obim policijskih priprema bio je izuzetan.

19. Na početku demonstracija, na građane i policajce su bacane flaše, kamenje i tegle punjene farbom. Neki demonstranti su udarali policajce nogama i rukama. Navodno, oko 18:05h policajci su opkolili područje demonstracija. U tom trenutku, ljudi su bili slobodni da prođu kroz policijski kordon. Policija je nekoliko puta saopštila preko razglasa da je na mjestu događaja dozvoljena mirna demonstracija, ali da masi nije dozvoljeno da demonstrira marširanjem.

20. Nakon eskalacije nasilja, policija je u 18:30h zaključila da se događaj pretvorio u nered. Od 18:30 do 19:17h policija je zatvorila područje u pokušaju da zaustavi nered. Masa je pokušala da probije policijski odbrambeni kordon. Međutim, u to vrijeme, policijski kordon je omogućio porodicama sa djecom i predstavnicima sredstava javnog informisanja da prođu. Dok su prolazili, povremeno su na njih bacane flaše i drugi predmeti.

21. Policija je preko razglasa saopštila da su demonstracije završene i da masa treba da napusti mjesto događaja. Ova najava je ponovljena nekoliko puta. Stotine ljudi su onda dobrovoljno otišli preko nekoliko izlaznih ruta koje je uspostavila policija. Prilikom odlaženja, od njih je traženo da pokažu svoje lične karte i njihove stvari su provjeravane.

22. Podnosilac predstavke je tvrdio da je policijski kordon bio izuzetno gust i da je imao više redova. Vidljivosti iz pravca kordona ka unutrašnjem dijelu praktično nije bilo. Policijski minibusi i autobusi za pritvaranje takođe su ometali vidljivost. U 19:15h policija je počela da postavlja drugi, širi kordon i ogradila je čitavi neposredni centar grada. Nije bilo moguće vidjeti iz pravca obližnjih ulica ka području u kojem je muzej „Kiasma”.

23. Neki demonstranti su silom privedeni unutar ograđenog područja. Policija je vršila privođenja primjenom metode „lanac boje”, kod koje jedan dio podrazumijeva otvaranje policijskog kordona kako bi se omogućilo policajcima koji vrše privođenje da obave svoj dio posla, nakon čega se kordon odmah zatvara poslije privođenja osobe.

24. Policija je više puta najavljivala da masa treba da se razide. Podnosilac predstavke je tvrdio da je prvi put čuo policijsku naredbu da se područje napusti u 20:30. Podnosilac predstavke je pozvao

svog poslodavca i razgovarali su o tome da li podnosilac predstavke treba da napusti to područje. Podnosilac predstavke je naveo da je, između ostalog, na osnovu ovog razgovora došao do zaključka da je njegovo prisustvo unutar kordona neophodno.

25. Pred kraj demonstracija, podnosilac predstavke je tvrdio da se postavio između policije i demonstranata. Policija je nastavila da naređuje masi da se razidu, navodeći da će svaka osoba koja ne ode biti privedena. Oko 21:00h, jedan policajac je lično rekao podnosiocu predstavke da ima zadnju priliku da napusti mjesto događaja. Podnosilac predstavke je rekao policajcu da izvještava za „Suomen Kuvalehti” i da će pratiti događaj do kraja, nakon čega ga je policijski službenik ostavio na miru. Podnosilac predstavke je mislio da policija neće ometati njegov rad nakon što im je dao ovo objašnjenje.

26. Do 21:00h, oko 500 ljudi je napustilo mjesto događaja preko policijskih kontrolnih punktova. Prema podnosiocu predstavke, oko 20 demonstranata još uvijek je sjedilo na asfaltu u sredini prvog ograđenog područja, koje je tijesno okruživala policija. Demonstranti su sjedjeli blizu jedan drugom i držali su se za ruke. U tom trenutku, situacija unutar kordona je bila mirna već sat vremena. Nakon toga, policija je razbila masu demonstranata i privela one koji su protestvovali.

27. Podnosilac predstavke je tvrdio da je, prije nego što je priveden, čuo policajca kako viče: „Uхватite fotografa!” Kada je priveden, podnosilac predstavke je stajao pored jednog bivšeg poslanika i fotografisao. Rekao je policajcu koji ga je priveo da je novinar, što je policajac kasnije potvrdio. Policijac koji ga je priveo je naveo tokom prekrivičnog postupka da se podnosilac predstavke nije odupirao privođenju i da je zatražio da obavi telefonski poziv, što mu je bilo dozvoljeno. Podnosilac predstavke je pozvao svog kolegu iz časopisa, objašnjavajući da ga je policija zadržala i da ne zna šta će se dalje desiti. Mislio je da će uskoro biti pušten. Podnosilac predstavke je takođe rekao policajcu koji ga je priveo da ima fotoaparate u svojoj torbi, što je policijski službenik uzeo u obzir: podnosiocu predstavke je dozvoljeno da odloži svoj fotoaparat u torbu za fotoaparat. Kada je policijski službenik koji ga je priveo zatražio njegovu ispravu, podnosilac predstavke je dao na uvid svoju novinarsku identifikaciju. Drugi policajac koji je bio prisutan tokom privođenja podnosioca predstavke izjavio je tokom prekrivičnog postupka da se podnosilac predstavke nije odupirao privođenju, ali da nije čuo da se podnosilac predstavke predstavio kao novinar. Policijac koji ga je priveo je takođe svjedočio da je popunio dokument o privođenju, navodeći razloge za privođenje podnosioca predstavke i evidentirajući njegove lične podatke. Prema izvještaju o prekrivičnom postupku, osnov za privođenje podnosioca predstavke bio je nepoštovanje policije.

28. Podnosilac predstavke je zatim odveden u autobus za pritvorenike. U autobusu je, navodno, ponovo objasnio policiji da je fotograf za časopis. Podnosilac predstavke je odveden u policijsku stanicu gdje je zatražio da razgovara sa načelnikom. On je, navodno, ponovo objasnio da je novinar, ali su njegovi zahtjevi ignorisani. Tvrdio je da je nakon toga „podigao” svoju novinarsku identifikaciju i počeo da je nosi na vidljivom mjestu na grudima. Podnosilac predstavke je takođe tvrdio da je policijski službenik koji ga je primio u policijskoj stanici morao da ukloni njegovu novinarsku identifikaciju koja mu je visila oko vrata. Prema navodima podnosioca predstavke, policijski službenik koji ga je primio u policijskoj stanici je stoga znao da je on novinar. Dok je bio u pritvorskoj ćeliji, podnosilac predstavke je navodno viknuo i policajcima koji su prolazili da su priveli novinara, ali oni su ga ignorisali.

29. Podnosilac predstavke je tvrdio da su mu fotoaparat i memorijske kartice oduzeti. Međutim, Vlada je tvrdila da, čim je policija saznala da je podnosilac predstavke novinar, njegov fotoaparat, memorijske kartice i druga oprema odmah su tretirani kao novinarski izvori i nijesu trajno oduzeti. On je mogao da zadrži fotografije i nijedan organ u bilo kojoj fazi nije nametnuo nikakva ograničenja u pogledu upotrebe fotografija. Prema izvještaju zamjenika Parlamentarnog ombudsmana (vidjeti stav 34 u daljem tekstu), policija je provjerila sadržaj mobilnih telefona pritvorenih lica. Međutim,

nije jasno da li je mobilni telefon podnosioca predstavke provjeren i da li su njegove memorijske kartice pregledane.

30. Policija je podnosioca predstavke držala u pritvoru od 9. septembra u 21:26h do 10. septembra u 15:05h, odnosno 17,5 sati. Policija ga je saslušala 10. septembra između 13:32 i 13:57h.

31. Poslodavac podnosioca predstavke, glavni i odgovorni urednik časopisa, navodno je saznao za privođenje podnosioca predstavke i da je u policijskom pritvoru. Proizilazi da je telefonirao u policijsku stanicu, ali nije dobio nikakve informacije u vezi sa privođenjem podnosioca predstavke. Prema podnosiocu predstavke, tek kada je glavni i odgovorni urednik narednog dana pozvao jednog visokog zvaničnika (čije ime podnosilac predstavke nije naveo u svojim podnescima) u Ministarstvu unutrašnjih poslova, izvršene su pripreme za puštanje podnosioca predstavke na slobodu.

32. Policija je privela ukupno 128 osoba na mjestu demonstracije. Policija je pustila na slobodu maloljetnike (šesnaest osoba) nakon nekoliko sati držanja. Većina privedenih pušteni su 11. septembra 2006. godine. Podnosilac predstavke je bio sedmi pritvorenik koji je saslušan, a šesti koji je pušten na slobodu nakon maloljetnika. Zadnji osumnjičeni pušten je 12. septembra 2006. godine u 11:07h.

B. Naknadna dešavanja

33. I domaća i međunarodna sredstva javnog informisanja detaljno su izvještavala o događaju i policijskim mjerama. Ova stvar je takođe bila predmet opsežne istrage koju je vodio zamjenik Parlamentarnog ombudsmana tokom 2006. i 2007. godine. Međutim, zbog procesnih pravila, zamjenik Parlamentarnog ombudsmana nije mogao da istražuje predmet podnosioca predstavke, jer je u to vrijeme protiv njega bio u toku krivični postupak.

34. Iz izvještaja zamjenika Parlamentarnog ombudsmana od 9. septembra 2006. godine, između ostalog, proizilazi da policija nije imala nikakve informacije o koaliciji „Dongzhou” i da im je stoga bilo nejasno ko je stvarni organizator demonstracija. Takođe se pokazalo da je policija provjerila sadržaj mobilnih telefona pritvorenika. Štaviše, zamjenik Parlamentarnog ombudsmana kritikovao je, između ostalog, činjenicu da nije bilo dovoljno kontrolnih punktova u odnosu na broj ljudi i da je tročasovno držanje ljudi unutar ograđenog područja bilo nepotrebno dugo. Zamjenik Parlamentarnog ombudsmana takođe je doveo u pitanje zakonitost bezbjednosnih provjera.

35. Policija je 5. februara 2007. godine obavijestila 37 osumnjičenih da je, što se njih tiče, izviđaj obustavljen i da njihovi predmeti neće biti upućeni državnom tužiocu na razmatranje podizanja optužnice. Državni tužilac je podigao optužnicu protiv ukupno 86 lica.

C. Krivični postupak protiv podnosioca predstavke

36. Državni tužilac je 23. maja 2007. godine podigao optužnicu protiv podnosioca predstavke zbog nepoštovanja policije (*niskoittelu poliisia vastaan, tredska mot polis*) na osnovu Poglavlja 16 član 4 stav 1 Krivičnog zakonika (*rikoslaki, strafflagen*).

37. Okružni sud u Helsinkiju (*käräjäoikeus, tingsrätten*) je 17. decembra 2007. godine proglasio podnosioca predstavke krivim za nepoštovanje policije na osnovu Poglavlja 16 član 4 stav 1 Krivičnog zakonika, ali mu nije izrekao nikakvu kaznu.

Podnosilac predstavke je pred Sudom izjavio da je čuo naredbe da se razidu oko 20:30h, ali je shvatio da su se one ticale samo demonstranata. Sud je utvrdio da je utvrđeno da su policijske radnje bile zakonite i da je podnosilac predstavke bio svjestan naredbi policije da napusti mjesto događaja, ali je odlučio da ih ignoriše. Iz iskaza svjedoka datih pred Sudom proizilazi da podnosilac predstavke nije rekao niti ukazao policajcu koji je stajao u blizini u vrijeme njegovog privođenja da je novinar. Prema tom policajcu, ta činjenica mu je postala poznata tek kada je izašao odgovarajući broj časopisa.

Iz izjave jednog drugog novinara-svjedoka takođe se pokazalo da su on i treći fotograf, koji su bili u zatvorenom dijelu, uspjeli da napuste mjesto događaja bez posljedica, neposredno prije nego što je podnosilac predstavke priveden. Ovaj novinar, koji je zadnji ostao na mjestu događaja, naveo je u svom iskazu da je napravio posljednju fotografiju u 21:15h i napustio područje samo 2 do 3 minuta prije nego što je došlo do privođenja podnosioca predstavke. Okružni sud je utvrdio da je dalje utvrđeno da su policijske naredbe bile jasne i da su se očigledno odnosile na sve u masi, koja se sastojala od demonstranata, kao i prolaznika i drugih građana.

Štaviše, Okružni sud je razmotrio opravdanost miješanja u pravo podnosioca predstavke iz člana 10 Konvencije na sljedeći način:

»...

Sporno je da li je Pentikainen, kao novinar i na osnovu svoje slobode izražavanja, imao pravo da ne postupi po naredbama koje mu je dala policija. Pentikainen je bio spreman da iskoristi svoju slobodu izražavanja kao fotograf. Policijske naredbe da se razidu stoga su ograničile Pentikainenovu slobodu izražavanja. Pitanje je da li je postojalo opravdanje za ovo ograničenje.

Prema članu 12 Ustava i članu 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima, svako ima pravo na slobodu izražavanja. To uključuje pravo na objavljivanje i slanje informacija bez miješanja vlasti. Prema Ustavu, detaljnije odredbe o ostvarivanju slobode izražavanja propisane su zakonom. U skladu sa članom 10 stav 2 Evropske konvencije o ljudskim pravima, ostvarivanje slobode izražavanja može podlijevati formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom. Prema navedenom članu i praksi Suda za ljudska prava, prilikom ocjene ograničenja moraju se uzeti u obzir tri uslova: 1) ograničenje mora biti propisano zakonom, 2) mora biti zasnovano na prihvatljivom razlogu i 3) mora biti nužno u demokratskom društvu.

Kao prvo, Okružni sud primijećuje da policija ima ovlašćenje, u skladu sa čl. 18 i 19 Zakona o policiji, da kordonom zatvori područje i da razbije masu. Na osnovu tog ovlašćenja, policija je osobama koje su ostale u oblasti Kiasma-Postitalo izdala naredbu da se razidu, po čemu je Pentikainen takođe odbio da postupi. Ograničenje je dakle bilo propisano zakonom.

Drugo, Okružni sud smatra da se ovlašćenja predviđena čl. 18 i 19 Zakona o policiji odnose na održavanje javnog reda i bezbjednosti i na sprječavanje nereda ili kriminala i da se u ovom slučaju naredba da se razidu, data među ostalima i Pentikainenu, odnosi na sprječavanje nereda. Ograničenje stoga ima prihvatljivi razlog.

Treće, mora se ispitati da li su u demokratskom društvu nužne naredba da se razidu koja je izdata Pentikainenu i obaveza da se po njoj postupi. Okružni sud smatra da je bilo nužno, da bi se prekinula situacija u Kiasmi, da se naredi masi da se razidu i od lica traži da napuste taj dio.

Okružni sud utvrđuje da su u konkretnom slučaju ispunjeni uslovi za ograničavanje Pentikainenove slobode izražavanja, naređujući mu da se razide zajedno sa preostalim masom. Okružni sud je zauzeo stav u daljem tekstu o elementima koji utiču na kažnjivost Pentikainenovog postupka.

Predmet na koji se poziva Pentikainen (*Dammann protiv Švajcarske*, 25. april 2006. godine) odnosio se na situaciju u kojoj je novinar osuđen u Švajcarskoj za podstrijekavanje na odavanje službene tajne kada je zatražio i primio informacije od administrativnog asistenta državnog tužioca o određenim upisima u registar. Sud je utvrdio da bi osuda podnosioca predstavke mogla da spriječi novinare da učestvuju u javnim diskusijama o pitanjima od opšteg interesa. Osuđujuća presuda nije bila pravilno srazmjerna ciljevima čijem se ostvarivanju težilo i time je prekršen član 10 Konvencije. Okružni sud smatra da citirani predmet nije sličan predmetu o kojem se ovdje radi.

...»

Međutim, na osnovu Poglavlja 6 član 12 Krivičnog zakonika, podnosiocu predstavke nije izrečena kazna, jer je djelo bilo uporedivo sa „oprostivom radnjom” (*anteeksiannettavaan tekoon rinnastettava, jämförbar med en ursäktlig gärning*). Okružni sud je utvrdio:

»...

Pentikainen je oslobođen od kazne u skladu sa poglavljem 6 član 12 stav 3 Krivičnog zakonika, jer se krivično djelo, iz posebnih razloga vezanih za tu radnju, može smatrati uporedivim sa opravdanom radnjom. Kao novinar, Pentikainen je bio prinuđen da prilagodi svoje ponašanje u situaciji zbog suprotstavljenih očekivanja koje su iskazali policija, s jedne strane, i njegova profesija i poslodavac, s druge strane.

...”

38. Dopisom od 23. januara 2008. godine podnosilac predstavke je uložio žalbu Apelacionom sudu u Helsinkiju (*hovioikeus, hovrätten*), tvrdeći da je Okružni sud trebao da odbaci optužnicu protiv njega. Tvrдио je da njegovo privođenje i činjenica da je proglašen krivim predstavljaju kršenje Ustava i člana 10 Konvencije. Podnosilac predstavke je bio novinar i nije učestvovao u demonstracijama, niti je izazvao bilo kakav nered. Okružni sud nije obrazložio zašto su njegovo privođenje i osuda bili „nužni u demokratskom društvu” i time nije opravdao miješanje.

39. Apelacioni sud je 30. aprila 2009. godine odbio žalbu podnosioca predstavke, bez navođenja daljih razloga.

40. Dopisom od 24. juna 2009. godine, podnosilac predstavke se dalje žalio Vrhovnom sudu (*korkein oikeus, högsta domstolen*), ponavljajući žalbene osnove koje su već iznijete pred Apelacionim sudom.

41. Vrhovni sud je 1. septembra 2009. godine odbio da podnosiocu predstavke dopusti da podnese žalbu.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Zakon o policiji

42. Prema članu 14 Zakona o policiji (*poliisilaki, polislagen*; Zakon br. 493/1995, bio na snazi u relevantno vrijeme), na zahtjev korisnika stambenih ili javnih prostora ili njegovog zastupnika, policijski službenici imali su pravo da udalje svakoga ko nezakonito upadne, tajno ili diverzijom uđe, ili se sakrije u tim prostorima ili ignoriše naredbu za udaljavanje. Policijski službenici su imali pravo da udalje svakoga ko ima odobrenje da bude u gore navedenom području ili mjestu, ako on ili ona ometa privatni ili javni mir drugih osoba ili na druge načine prouzrokuje značajni nered i ako postoje osnovi sumnje da će se nered ponoviti. Ako je vjerovatno da udaljavanje ne bi spriječilo ponavljanje nereda, policijski službenici su imali pravo da privedu osobu koja izaziva nered i zadrže je u pritvoru. Privedeno lice moglo se držati u pritvoru samo onoliko dugo koliko je bilo vjerovatno da će se nered ponoviti, ali ne duže od 12 sati nakon privođenja.

43. Prema članu 18 stav 1 Zakona o policiji, policijski službenici su imali pravo da blokiraju, zatvore ili isprazne mjesto ili područje u javnoj upotrebi, ili da zabrane ili ograniče kretanje na tom mjestu, ako je to bilo neophodno radi održavanja javnog reda i bezbjednosti, za potrebe nesmetane istrage, ili da se zaštite mjere preduzete na mjestu nesreće, privatnost lica podvrgnutih mjerama i svaka ugrožena imovina.

44. Članom 19 Zakona o policiji bilo je propisano da policijski službenici imaju pravo da nareda da se masa razide ili premjesti ako okupljanje ugrožava javni red i bezbjednost ili ometa saobraćaj. U slučaju nepostupanja po naredbi o razilaženju ili premještanju, policijski službenici imali su pravo

da primijene silu kako bi razbili masu i priveli lica koja ne postupaju po naredbama. Privedena lica su morala biti puštena čim je svrha mjere izvršena, ali ne kasnije od 12 sati nakon privođenja.

45. Novi Zakon o policiji (*poliisilaki, polislagen*; Zakon br. 872/2011) stupio je na snagu 1. januara 2014. godine. Poglavlje 2 čl. 5, 8 i 9 novog Zakona sadrže iste odredbe, uključujući i to da se privedeno lice može držati u pritvoru samo onoliko dugo koliko je vjerovatno da će se nered ponoviti, ali ne duže od 12 sati nakon privođenja.

B. Zakon o mjerama prinude

46. Poglavlje 1 član 2 stav 2 Zakona o mjerama prinude (*pakkokeinolaki, tvångsmedelslagen*; Zakon br. 450/1987, koji je bio na snazi u relevantno vrijeme) predviđao je da ako postoje uslovi za hapšenje, policajac može da privede osumnjičenog za krivično djelo i bez naloga za hapšenje ako bi u suprotnom hapšenje moglo da bude dovedeno u pitanje. Policijski službenik je morao o tom privođenju bez odlaganja da obavijesti službenika koji ima ovlašćenje da izvrši hapšenje. To službeno lice, koje je ovlašćeno da izvrši hapšenje, moralo je da odluči, u roku od 24 sata od privođenja, da li će privedeno lice biti pušteno ili uhapšeno.

47. Novi Zakon o mjerama prinude (*pakkokeinolaki, tvångsmedelslagen*; Zakon br. 806/2011) stupio je na snagu 1. januara 2014. godine. Poglavlje 2 član 1 novog Zakona predviđa sljedeće:

„Policijski službenik može, radi rješavanja krivičnog djela, da privede osumnjičenog koji je uhvaćen prilikom vršenja djela ili pokušaja bijega.

Policijski službenik može takođe da privede osumnjičenog čije je hapšenje ili pritvaranje naloženo. Pored toga, policijski službenik može, tokom glavnog sudskog pretresa ili tokom razmatranja odluke, da privede optuženog čije je pritvaranje zatraženo u vezi sa presudom, ako je pritvor neophodan da bi se spriječilo njegovo udaljavanje.

Ako postoje preduslovi za hapšenje, policijski službenik može da privede osumnjičenog za krivično djelo i bez naloga za hapšenje, ako bi hapšenje u suprotnom moglo da bude dovedeno u pitanje. Policijski službenik o tom privođenju bez odlaganja obavještava službenika koji ima ovlašćenje da izvrši hapšenje. To službeno lice, koje je ovlašćeno da izvrši hapšenje, odlučuje u roku od 24 sata od privođenja, da li će privedeno lice biti pušteno ili uhapšeno. Dalje lišenje slobode u periodu dužem od 12 časova zahtijeva postojanje preduslova za hapšenje.”

C. Zakon o krivičnom postupku

48. Prema članu 21 Zakona o krivičnom postupku (*esitutkintalaki, förundersökningslagen*; Zakon br. 449/1987, koji je bio na snazi u relevantno vrijeme), osumnjičeni koji nije uhapšen ili pritvoren nije morao da bude prisutan tokom krivične istrage duže od 12 sati ili, ako su ispunjeni uslovi za hapšenje po Zakonu o mjerama prinude, duže od 24 sata.

49. Prema članu 24 stav 2 istog Zakona, policijsko saslušanje može da se obavi između 22:00h i 07:00h samo ako:

„(1) osoba koja se sasluša to traži;

(2) stvar je predmet pojednostavljene istrage za čije potrebe osoba čije se saslušanje vrši mora da ostane ili da odmah dođe; ili

(3) postoji neki drugi hitni razlog za to.”

50. Ista pravila su uključena u poglavlje 6 član 5 stav 2 i u poglavlje 7 član 5 stav 2 novog Zakona o krivičnom postupku (*esitutkintalaki, förundersökningslagen*; Zakon br. 805/2011) koji je stupio na snagu 1. januara 2014. godine.

D. Krivični zakonik

51. Prema Poglavlju 16 član 4 stav 1 Krivičnog zakonika (*rikoslaki, strafflagen*; Zakon br. 39/1889, izmijenjen Zakonom br. 563/1998),

„Lice koje

(1) ne postupi po naredbi ili zabrani koju je izdao policijski službenik, u okviru svoje nadležnosti, radi održavanja javnog reda ili bezbjednosti ili vršenja dužnosti,

(2) odbija da pruži policijskom službeniku identifikacione podatke iz člana 10 tačka 1 Zakona o policiji,

(3) ne postupi po jasno vidljivom signalu policijskog službenika ili naredbi za zaustavljanje ili pomjeranje vozila, kako je navedeno u članu 21 Zakona o policiji,

(4) zanemari dužnost pružanja pomoći, kako je navedeno u članu 45 Zakona o policiji, ili

(5) alarmira policiju bez razloga ili, davanjem lažnih informacija, ometa policijske operacije,

biće osuđena za *nepoštovanje policije*, na novčanu kaznu ili kaznu zatvora u trajanju od najviše tri mjeseca, osim ako na drugom mjestu u zakonu nije predviđena strožija kazna za to djelo.”

52. Poglavlje 6 član 12 istog Zakonika predviđa sljedeće:

„Sud može da oslobodi lice kazne

(1) ako se krivično djelo, ocijenjeno u cjelini, uzimajući u obzir njegovu štetnost ili krivicu izvršioca koja je u njemu ispoljena, smatra manje značajnim,

(2) ako je izvršilac izvršio djelo kada je imao manje od 18 godina i djelo se smatra posljedicom nerazumijevanja ili nepromišljenosti,

(3) zbog posebnih razloga vezanih za djelo ili izvršioca, djelo se smatra uporedivim sa opravdanim činom,

(4) kazna se smatra nerazumno ili bespredmetnom, naročito uzimajući u obzir faktore navedene u članu 6 stav 3 i članu 7 ili postupke organa socijalne zaštite i zdravstvenih organa, ili

(5) krivično djelo ne bi imalo bitni učinak na ukupnu kaznu usljed odredbi o osuđivanju na objedinjenu kaznu.”

E. Zakon o kaznenoj evidenciji

53. Član 2 st. 1-2 Zakona o kaznenoj evidenciji (*rikosrekisterilaki, straffregisterlagen*; Zakon br. 770/1993) predviđa da

„Na osnovu obavještenja od Sudova, u kaznenu evidenciju se unose podaci o odlukama kojima je lice u Finskoj osuđeno na безусловnu kaznu zatvora; kaznu rada u javnom interesu; uslovnu osudu; uslovnu osudu sa novčanom kaznom, kaznu rada u javnom interesu ili nadzor; maloljetnički zatvor; novčanu kaznu umjesto maloljetničkog zatvora; ili razrješenje sa dužnosti; ili kada se odustane od donošenja odluke o kazni u skladu sa poglavljem 3 član 4 Krivičnog zakonika (39/1889). Međutim, u kaznenu evidenciju ne vrše se unosi o konverziji novčanih kazni u kaznu zatvora, kao ni o zatvorskoj kazni izrečenoj prema Zakonu o državnoj službi (1723/1991). U kaznenu evidenciju upisuju se i podaci o novčanim kaznama izrečenim na osnovu odredbi koje se odnose na krivičnu odgovornost privrednih subjekata.

Osim toga, u kaznenu evidenciju vrše se upisi, kako je predviđeno Uredbom, o sudskim odlukama u kojima je finski državljani ili stranac sa stalnim boravkom u Finskoj osuđen u inostranstvu na kaznu jednaku kazni iz stava (1).”

III. MEĐUNARODNI I EVROPSKI STANDARDI

54. U informacijama dostupnim Sudu u vezi sa međunarodnim i evropskim standardima, posebna pozivanja na postupanje novinara tokom demonstracija ostaju oskudna. Međutim, postojali su neki propisi ili preporuke koje regulišu postupanje policije prema novinarima koji izvještavaju o demonstracijama ili sličnim događajima, dok je novinarima takođe bila dužnost da se suzdrže od ometanja policije u održavanju javnog reda i sigurnosti.

55. Na primjer, Smjernice Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava („ODIHR”) Organizacije za saradnju i bezbjednost u Evropi („OEBS”) i Evropske komisije za demokratiju putem prava („Venecijanska komisija”) (vidjeti Smjernice OEBS/ODIHR/Venecijanske komisije o slobodi mirnog okupljanja (drugo izdanje), koje su pripremili Panel OEBS/ODIHR-a za slobodu okupljanja i Venecijanska komisija, koje je Venecijanska komisija usvojila na svojoj 83. plenarnoj sjednici (Venecija, 4. jun 2010. godine) predviđaju sljedeće:

„168. Ako se smatra da je razilaženje neophodno, organizator skupa i učesnici treba da budu jasno i glasno obaviješteni prije bilo kakve intervencije osoblja za sprovođenje zakona. Učesnicima takođe treba dati razumno vrijeme da se dobrovoljno raziđu. Samo ako se učesnici nakon toga ne raziđu, policijski službenici mogu intervenirati dalje. Od trećih strana (kao što su posmatrači, novinari i fotografi) može se takođe tražiti da se raziđu, ali ne treba ih spriječavati da posmatraju i snimaju policijsku operaciju ...

169. Fotografisanje i video snimanje (i od strane osoblja za sprovođenje zakona i od strane učesnika) ne bi trebalo da bude ograničeno, ali čuvanje podataka može da naruši pravo na privatni život: tokom javnih okupljanja, osoblje za sprovođenje zakona može da fotografiše ili video snima učesnike. Međutim, iako praćenje pojedinaca na javnom mjestu u svrhe identifikacije ne mora nužno da dovede do miješanja u njihovo pravo na privatni život, evidentiranje takvih podataka i sistematska obrada ili trajna priroda evidentiranog materijala može da dovede do kršenja privatnosti. Štaviše, fotografisanje ili snimanje skupova u svrhu prikupljanja obavještajnih podataka može da odvрати pojedince od uživanja u slobodi i stoga ih ne bi trebalo rutinski obavljati. Fotografisanje ili video snimanje policijske operacije od strane učesnika i drugih trećih strana ne bi trebalo da bude spriječavano i svaki zahtjev za predaju trake ili digitalno snimljenih fotografija ili snimaka organima za sprovođenje zakona treba da bude predmet prethodne sudske kontrole. Organi za sprovođenje zakona treba da izrade i objave politiku u vezi sa time kako će koristiti javno snimanje/fotografisanje na javnim skupovima.”

56. Evropski i međunarodni propisi, standardi, preporuke ili javne najave koje se tiču postupanja novinara pretežno se ne izjašnjavaju u pogledu izvještavanja o demonstracijama ili sličnim događajima. Isto važi i za kodekse ponašanja za samoregulaciju ili profesionalnu etiku novinara.

IV. UPOREDNO PRAVO

57. Iz informacija dostupnih Sudu, uključujući i uporedno pravno istraživanje trideset četiri države članice Savjeta Evrope (Austrija, Azerbejdžan, Belgija, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Estonija, Francuska, Grčka, Gruzija, Holandija, Irska, Italija, Kipar, Letonija, Lihtenštajn, Litvanija, Luksemburg, Mađarska, Moldavija, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunija, Rusija, Slovačka, Slovenija, Srbija, Švajcarska, Španija, Švedska, Češka Republika, Ukrajina i Ujedinjeno Kraljevstvo), proizilazi da sve anketirane države primjenjuju odredbe opšteg krivičnog prava na novinare koji izvještavaju o demonstracijama. Nije prepoznat nikakav posebni

status u vezi sa hapšenjem, pritvaranjem i osuđivanjem novinara. Stoga su predstavnici sredstava javnog informisanja ostali odgovorni za djela koja počinje tokom demonstracija, na isti način kao i učesnici demonstracija. Iako je sudska praksa slična ovom predmetu pronađena u pet anketiranih država - Austriji, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Mađarskoj, Španiji i Švedskoj - to nije omogućilo da se izvuku bilo kakvi opšti zaključci.

58. Što se tiče policijskih ovlašćenja, velika većina anketiranih država nije uredila posebno pitanje izvještavanja tokom nasilnih demonstracija. U dvanaest država članica (Belgija, Bugarska, Grčka, Holandija, Luksemburg, Mađarska, Moldavija, Njemačka, Rusija, Španija, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo) pronađene su opšte smjernice ili propisi na temu odnosa policije i medija, pri čemu su, kao opšte pravilo, predstavnici sredstava javnog informisanja koji su pratili događaje bili podsticani da se identifikuju kao takvi kako bi se razlikovali od učesnika. Međutim, iako je ovo izdvajanje predstavnika sredstava javnog informisanja bilo usmjereno na omogućavanje i olakšavanje novinarske aktivnosti, nije imalo za posljedicu davanje bilo kakvog imuniteta novinarima kada ne postupe po policijskim naredbama da napuste mjesto demonstracije. Samo ograničeni broj država članica (Gruzija, Moldavija, Rusija i Srbija) bavio se pitanjem prikupljanja vijesti tokom demonstracija u posebnim propisima. U tim državama članicama, za novinare su ili određivani zaštićeni djelovi iz kojih bi mogli da izvještavaju o tekućim demonstracijama ili bi bili obaviješteni o najsigurnijem dijelu u kojem treba da obavljaju svoje aktivnosti. Ipak, proizilazi da u opštem vaganju interesa prevagu odnosi očuvanje javnog reda i sigurnosti postupanjem po policijskim uputstvima.

59. Iako je velika većina anketiranih država članica imala profesionalne kodekse ponašanja ili etičke kodekse za novinare, oni nijesu sadržali posebne odredbe u vezi sa odnosom između novinara i policije tokom demonstracija. Ovi kodeksi su se više fokusirali na istražne tehnike i novinarske izvore, kao i na zaštitu privatnosti trećih strana.

PRAVO

NAVODNO KRŠENJE ČLANA 10 KONVENCIJE

60. Podnosilac predstavke se žalio na osnovu člana 10 Konvencije da je njegova sloboda izražavanja povrijeđena. Član 10 Konvencije glasi:

„1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne spriječava države da zahtijevaju izdavanje dozvola za rad preduzećima koja emituju program, televizijskim i bioskopskim preduzećima.

2. S obzirom na to da ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu, u interesu nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, radi spriječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, spriječavanja otkrivanja informacija dobijenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.”

A. Presuda Vijeća

61. Vijeće je smatralo da, s obzirom da je privođenje i osuda podnosioca predstavke bilo posljedica njegovog postupanja kao fotografa za časopis i novinara koji nije postupio po naredbama policije, pretpostavka je bila da je došlo do miješanja u njegovo pravo na slobodu izražavanja. Vijeće je dalje utvrdilo da su se stranke složile da osporene mjere imaju osnovu u finskom zakonu, naročito u poglavlju 16 član 4 Krivičnog zakonika. Miješanje je stoga bilo „propisano zakonom” i težilo je ostvarenju nekoliko legitimnih ciljeva, a to su zaštita javne sigurnosti, kao i sprječavanje nereda i kriminala.

62. Što se tiče nužnosti u demokratskom društvu, Vijeće je primijetilo da se podnosilac predstavke odrekao svog prava na korišćenje odvojenog, obezbijedenog dijela za novinare kada je odlučio da ostane s demonstrantima, čak i nakon naredbe da se razidu. Utvrđeno je da je podnosilac predstavke bio svjestan naredbi policije da napusti mjesto događaja, ali je odlučio da ih ignoriše. Podnosilac predstavke je mogao, u bilo kojem trenutku tokom blokiranja područja, da napusti mjesto događaja i pređe u zaštićeni dio za novinare, bez ikakvih posljedica. Pošto to nije učinio, podnosilac predstavke je svjesno preuzeo rizik od privođenja zbog nepoštovanja policije.

63. Vijeću nije bilo sasvim jasno u kojoj je fazi policija saznala da je podnosilac predstavke novinar. Proizilazi da podnosilac predstavke nije uložio jasne napore da se predstavi kao novinar. Štaviše, nije proizišlo da je podnosilac predstavke bio na bilo koji način spriječen da fotografiše demonstracije, niti su mu oduzeli fotoaparatus ili drugu opremu, a bilo mu je dozvoljeno da zadrži sve fotografije koje je snimio i da ih koristi bez ograničavanja.

64. Vijeće je smatralo da je demonstracija bila stvar od legitimnog javnog interesa, naročito imajući u vidu vrstu demonstracije. Okružni sud je analizirao ovu stvar sa tačke gledišta člana 10, upoređujući različite interese i utvrdio da je postojala hitna društvena potreba da se preduzmu osporene mjere protiv podnosioca predstavke. Vijeće je takođe pridalo težinu činjenici da podnosiocu predstavke nije izrečena kazna jer su njegov čin domaći sudovi smatrali „opravdivim”. Uzimajući u obzir sve faktore, Vijeće je smatralo da su domaći sudovi postigli pravičnu ravnotežu između suprotstavljenih interesa o kojima se radi. Prema tome, nije bilo kršenja člana 10 Konvencije.

B. Podnesci stranaka

1. Podnosilac predstavke

65. Podnosilac predstavke je tvrdio da je došlo do miješanja u njegovo pravo na slobodu izražavanja jer je policija od njega tražila da napusti mjesto demonstracije, bio je priveden i nije bio u mogućnosti da tokom svog pritvora od 17,5 sati prenosi informacije i jer je bio osumnjičen, optužen i osuđen za krivično djelo koje je imalo „odvraćajući uticaj” na njegova prava i rad.

66. U pogledu toga da li je miješanje bilo propisano zakonom, podnosilac predstavke je tvrdio da je policija prekoračila svoja zakonska ovlašćenja ili zloupotrijebila svoja diskreciona ovlašćenja u nekoliko različitih faza. Prije svega, nesrazmjernost policijske kategoričke naredbe da se masa razide pokazala se neusklađenom sa finskim pravom. Odluka policije da tretira demonstracije kao nered takođe je bila upitna jer je obim agresivnog ponašanja bio relativno ograničen, uključujući samo nekoliko pojedinaca.

Drugo, pritvor podnosioca predstavke bio je nezakonit jer je trajao cijelu noć i oko 17,5 sati. Privedena lica bi trebala biti puštena na slobodu što je prije moguće, ali ne kasnije od 12 sati nakon privođenja. Policija bi mogla da ga zadrži duže od 12 sati, samo ako je bio osumnjičen za nered. Policija je prvo privela podnosioca predstavke zbog nepoštovanja policije, ali je kasnije, prema navodima podnosioca predstavke, razlog njegovog privođenja promijenjen u izazivanje nereda. Kako podnosilac predstavke očigledno nije ni učestvovao u demonstracijama, njegovo postupanje nije moglo da zadovolji definiciju izazivanja nereda. Policija, dakle, nije imala dovoljno razloga da ga zadrži i trebao je da bude pušten odmah ili najkasnije u roku od 12 sati. Štaviše, bez odlaganja je trebalo saslušati podnosioca predstavke, jer su saslušavanja mogla da se vrše čak i između 22:00h i 07:00h ako osumnjičeni to zatraži ili ako postoji drugi hitni razlog.

67. Podnosilac predstavke je takođe smatrao da njegova krivična osuda nije bila zasnovana na zakonu jer nije znao da bi mogao biti proglašen krivim za krivično djelo ako nastavi sa fotografisanjem u blokiranom dijelu. S obzirom na to da domaći sudovi nijesu naveli razloge u svojim presudama, oni

nijesu ocijenjivali pitanja zakonitosti. Stoga je podnosilac predstavke tvrdio da miješanje policije, tužioca i domaćih sudova nije imalo osnova u finskom zakonu.

68. Podnosilac predstavke je bio spreman da prihvati da je miješanje moglo da ima legitimni cilj.

69. Što se tiče nužnosti, podnosilac predstavke je istakao da je njegov zadatak bio da u razumnom roku objavi informacije o demonstracijama. Radio je i na detaljnoj priči o postupanju svake strane tokom demonstracija i na objavljivanju informacija o demonstracijama na internetu odmah nakon njihovog završetka. Podnosilac predstavke je tvrdio da na mjestu demonstracije nije bilo zasebnog i obezbijedenog dijela za novinare. On je kontaktirao sve glavne medijske organizacije i saznao da nijedan od novinara prisutnih na tom mjestu nije dobio uputstva da ide u obezbijedeni dio i da niko zapravo nije ni vidio taj dio. Pogled izvana na blokirani dio bio je spriječen gustom i višeslojnom linijom policajaca, policijskih kombija i autobusa. U 19:15h policija je blokirala još veću oblast, zbog čega je bilo još teže pratiti događaje. Za novinare nije ni mogao da postoji obezbijedeni dio jer je inicijalno demonstracija trebala da bude marš, te stoga statični dio za novinare ne bi imao nikakvu svrhu. Čak i da je postojao takav dio, njegovo korišćenje trebalo je biti fakultativno, jer nije bilo na državnim organima da odluče iz kog čiška novinari treba da izvještavaju o događaju.

70. Podnosilac predstavke je dalje tvrdio da je navod da se on nije predstavio kao novinar suprotan zdravom razumu. Imao je novinarsku identifikaciju oko vrata, o čemu je jedan svjedok svjedočio pred Okružnim sudom. Nosio je dvije vrste fotoaparata koje su 2006. godine koristili samo profesionalni novinari, i torbu za fotoaparat. Iz izvještaja o prekrivičnom postupku proizilazi da se podnosilac predstavke predstavio kao novinar službeniku koji ga je lišio slobode. Pri kraju demonstracija, podnosilac predstavke je stajao između demonstiranata i policijskog kordona i tako je jasno bio odvojen od demonstiranata. U ovom trenutku situacija je bila mirna i pod policijskom kontrolom. Nakon privođenja demonstiranata, jedan policajac je uzviknuo: „Uхватite fotografa” i podnosilac predstavke je priveden dok je fotografisao. Dok je bio u policijskoj pritvorskoj ćeliji, on je dobacivao policajcima u prolazu da je novinar.

71. Podnosilac predstavke je tvrdio da je njegovo pritvaranje od 17,5 sati bilo nesrazmjerno. Policija je mogla da ga pusti na slobodu na mjestu događaja ili najkasnije u roku od 12 sati. Snimak koji je podnosilac predstavke napravio tokom demonstracija već je bio „star” u momentu kada je objavljen. Policija je maloljetnike pustila na slobodu nakon nekoliko sati pritvora i podnosilac predstavke je tada takođe mogao da bude pušten. Policija je takođe mogla da obustavi prekrivični postupak u njegovom predmetu i tužilac je mogao da odbaci optužbe protiv njega. Međutim, država je smatrala da je važno da podnosilac predstavke bude procesuiran i eventualno osuđen za nepoštovanje policije. Država ga je osudila zbog obavljanja njegovog posla, iako je već pretrpio posljedice konkretnih radnji policije. Presuda Okružnog suda i trajanje njegovog pritvora imali bi jasan „odvraćajući uticaj” na rad novinara. Domaći sudovi nijesu ocijenili da li je miješanje imalo „hitnu društvenu potrebu”. Okružni sud nije ispravno odmjerio suprotstavljene interese, već je samo naveo da je okončanje demonstracija naređivanjem masi da se razide bilo nužno. Nije ocjenio vrstu „hitne društvene potrebe” da se podnosilac predstavke udalji sa mjesta događaja. Takođe je propustio da uzme u obzir praksu Suda prema kojoj bi takva presuda imala „odvraćajući uticaj” na novinarstvo.

2. Vlada

72. Vlada se složila sa zaključkom Vijeća da u ovom predmetu nije bilo kršenja člana 10 Konvencije.

73. Po mišljenju Vlade, nije došlo do miješanja u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja. Vlada je primijetila da policija nije spriječila podnosioca predstavke da izvještava o događaju. Razlog za privođenje podnosioca predstavke nije bio njegov rad kao fotografa, već činjenica da je u više navrata odbio da postupi po dosljednim i jasnim policijskim naredbama da napusti mjesto događaja.

Naredbe policije su se odnosile na svakoga na mjestu događaja. Dokazi su takođe pokazali da je jedan policijski službenik lično naredio podnosiocu predstavke da napusti mjesto događaja, nakon čega se on konsultovao sa svojim nadređenim o tome da li treba da ostane, uprkos policijskim naredbama. Podnosiocu predstavke nije bilo naređeno da prestane da fotografiše u bilo kojem trenutku, čak ni izbliza, sve do njegovog privođenja. Čim je policija saznala da je podnosilac predstavke novinar, njegov fotoaparat, memorijske kartice i druga oprema odmah su tretirani kao novinarski izvori i nijesu trajno oduzeti. On je mogao da zadrži fotografije i nijedan organ u bilo kojoj fazi nije nametnuo nikakva ograničenja u pogledu upotrebe fotografija. Podnosilac predstavke je bio sedmi pritvorenik koji je saslušan, a šesti koji je pušten na slobodu, od 81 pritvorenika koji su saslušavani narednog dana. Nakon puštanja maloljetnika na slobodu, policija je procesuirala podnosioca predstavke što je moguće prije.

74. Vlada je dalje ukazala da se nijedan od domaćih postupaka u vezi sa podnosiocem predstavke, kao ni tekući postupak pred Sudom, nije ticao postupaka podnosioca predstavke kao fotografa. Stvar o kojoj se radi se zapravo ticala njegovih postupaka kao djela mase koja je sistematski - nakon što je bila upozorena, pozvana i nakon što joj je konačno naređeno da se razide - odbijala da postupi po nalogima policije. Zbog toga su domaći sudovi proglasili podnosioca predstavke krivim za nepoštovanje policije. Štaviše, Okružni sud je odlučio da podnosiocu predstavke ne izrekne nikakvu sankciju, jer se, po njegovom mišljenju, podnosilac predstavke našao u konfliktnoj situaciji. On je morao da izabere da li da ispoštuje, s jedne strane, očekivanja koja su mu nametali zakon i policija i, s druge strane, očekivanja koja mu je nametnuo njegov poslodavac koji ga je poslao da izvještava o događaju i koji mu je rekao da ostane na mjestu događaja nakon što mu je lično naloženo da ode. Imajući u vidu ovu razumljivu teškoću, Okružni sud je smatrao da odbijanje podnosioca predstavke da postupi po nalogima policije može biti uporedivo sa „opravdanim činom”.

75. Druga opcija je, ukoliko Sud ustanovi da je došlo do miješanja u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja, Vlada je tvrdila da je miješanje bilo „propisano zakonom”. Miješanje je takođe imalo nekoliko legitimnih ciljeva, a to su zaštita javne sigurnosti, kao i sprječavanje nereda i kriminala, kako je utvrdilo Vijeće.

76. Što se tiče nužnosti u demokratskom društvu, Vlada se složila sa zaključkom Vijeća da su domaći sudovi pronašli pravičnu ravnotežu između suprotstavljenih interesa o kojima se radi. Oni su primijetili da su predstavnici sredstava javnog informisanja bili u mogućnosti da slobodno izvještavaju i fotografišu događaj do njegovog završetka, čak i veoma blizu policije. Takođe je postojao posebni dio za predstavnike sredstava javnog informisanja. Međutim, eskalacija nasilja na mjestu događaja „Smash ASEM” rezultirala je dolaskom policije u brojnim vozilima, od kojih su neka možda zapriječila vidljivost iz pravca obezbijeđenog dijela ka djelovima mjesta događaja. Nije bilo sporno da je podnosilac predstavke lično čuo naređenja policije da se razidu već u 20:30h i da je vidio ljude kako idu prema izlazima. Oko 21:00h, kada je policija izdala završne naredbe da se razidu, na mjestu događaja bilo je još dva fotografa, ali su napustili mjesto događaja oko 21:15h. Prema njima u nijednoj fazi nije primijenjena nikakva mjera. Naredbe policije su izdate kako bi se smirila situacija, ponovo uspostavio javni red i, naročito, osigurala javna sigurnost. Kada je u 21:15h policija naredila podnosiocu predstavke da napusti mjesto, on je odbio da to učini, navodeći da je smatrao da se naredba na njega, kao fotografa, ne odnosi. Tada su pripadnici mase koji su se opirali privedeni i događaj je završen. Nekoliko minuta kasnije, policija je privela podnosioca predstavke jer je bilo jasno da je bio odlučan da ne poslušava policiju. Budući da se podnosilac predstavke konsultovao sa svojim nadređenim telefonom, tražeći savjet o tome da li da ostane ili ode, on je jasno shvatio da su se policijska naređenja odnosila takođe i na njega. Okružni sud je takođe utvrdio da je utvrđeno da su se policijske naredbe očigledno odnosile na svakoga, tako da privođenje podnosioca predstavke nije moglo da mu predstavlja iznenađenje.

77. Vlada je primijetila da svrha privođenja podnosioca predstavke nije bila da ometa njegovu slobodu izražavanja, već da se istraži djelo za koje se sumnja da je izvršio. On je mogao da koristi sve fotografije koje je napravio na događaju. Privođenje i pritvaranje podnosioca predstavke su stoga bili opravdani, neophodni i srazmjerni jer je policija reagovala na nasilne demonstracije za koje je postojao rizik od daljeg nasilja i nereda. Navodno miješanje je stoga bilo neophodno u demokratskom društvu.

78. Vlada je naglasila važnost jednakog tretmana i jednakosti pred zakonom, kako je zajamčeno Ustavom Finske i članom 14 Konvencije. Tvrdili su da podnosilac predstavke nije imao pravo na povlašćeni ili drugačiji tretman u odnosu na druge osobe u masi prisutne na mjestu demonstracije. Naredbe policije date su bez diskriminacije po pitanju statusa ili profesije i nijesu bile usmjerene na sprječavanje profesionalne aktivnosti podnosioca predstavke. Cilj policije bio je da smiri situaciju i ponovo uspostavi javni red. Štaviše, Okružni sud je utvrdio da podnosilac predstavke nije pokazao svoju novinarsku identifikaciju policajcu koji ga je priveo, niti policajcu koji ga je primio u policijskoj stanici. On je samo pokazao svoju identifikaciju u autobusu kojim je prevezen do stanice policije. Sam podnosilac predstavke je u članku koji je napisao o događaju naveo da je počeo da nosi svoju identifikaciju na vidljivom mjestu tek nakon što je bio pritvoren. Stoga, polje slobodne procjene koje se daje državi u ocjenjivanju srazmjernosti mjera kojima se navodno krši pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja nije bilo pogođeno, jer podnosilac predstavke nije uložio jasne napore da se identifikuje kao novinar.

79. Konačno, Vlada je tvrdila da se s ovim predmetom ne može povezati nikakav „odvraćajući uticaj”. Podnosilac predstavke nije bio pritvoren i osuđen zbog svojih novinarskih aktivnosti, već zbog sistematskog nepoštovanja jasnih policijskih naredbi. Nekoliko drugih novinara koji su bili prisutni na ovom događaju nijesu izabrali da ne poslušaju policiju. Podnosiocu predstavke nije izrečena nikakva sankcija jer je Okružni sud smatrao da su njegove radnje uporedive sa „opravdanim činom”, niti mu je naloženo da plati bilo kakve troškove postupka.

C. Ocjena Suda

1. Opseg predmeta pred Velikim vijećem

80. U svojim pismenim podnescima Velikom vijeću, podnosilac predstavke je tvrdio da je njegovo pritvaranje bilo nezakonito jer je trajalo preko noći i oko 18 sati. Tvrdio je da je, pošto policija nije imala dovoljno preduslova za hapšenje, trebao da bude pušten najkasnije u roku od 12 sati nakon privođenja. Iz tog razloga, njegovo zadržavanje u trajanju dužem od 12 sati nije bilo „propisano zakonom” (vidjeti stav 66 u tekstu iznad). Vlada nije komentarisala ovu žalbu.

81. Prema stalnoj sudskoj praksi Suda, „predmet” koji je upućen Velikom vijeću je predstavka koju je Vijeće proglasilo prihvatljivom (vidjeti, između ostalih pravnih izvora, *K. i T. protiv Finske* [VV] 25702/94, stav 141, ESLJP 2001VII). Podnosilac predstavke je u svojim podnescima Velikom vijeću po prvi put uložio žalbu da je njegovo pritvaranje bilo nezakonito jer je trajalo duže od 12 sati. Vijeće je, prilikom razmatranja nužnosti miješanja u pravo podnosioca predstavke prema članu 10, uzelo u obzir argument Vlade da je trajanje pritvora podnosioca predstavke od oko 18 sati objašnjeno činjenicom da je on bio pritvoren kasno noću i da domaće pravo zabranjuje saslušavanja između 22:00h i 07:00h (vidjeti stav 48 presude Vijeća). Međutim, podnosilac predstavke nije se žalio Vijeću da je njegovo pritvaranje u trajanju dužem od 12 sati bilo nezakonito. Ova žalba nije bila dio predstavke koju je Vijeće proglasilo prihvatljivom, pa stoga ne potpada pod predmet razmatranja Velikog vijeća. Sud će stoga ograničiti svoje razmatranje na žalbu podnosioca predstavke koju je Vijeće proglasilo prihvatljivom, odnosno da su njegovo privođenje, pritvaranje i osuda podrazumijevali neopravdano miješanje u ovo pravo na slobodu izražavanja koje je zajamčeno članom 10 Konvencije.

2. Da li je došlo do miješanja

82. Vlada je prvenstveno tvrdila da u ovom predmetu nije bilo miješanja u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja.

83. Podnosilac predstavke je priveden od strane policije u kontekstu demonstracija, zadržan u pritvoru oko 18 sati, a kasnije je optužen i proglašen krivim od strane domaćih sudova zbog nepostupanja prema naredbama policije. Međutim, nije mu izrečena kazna jer se djelo smatralo „opravdanim činom”. Čak i da osporene mjere nijesu bile usmjerene na podnosioca predstavke kao novinara, već su bile posljedica njegovog nepostupanja po policijskim naredbama o razilaženju, upućenih svima u blokiranoj oblasti, njegovo obavljanje novinarskih dužnosti bilo je negativno pogođeno, jer je bio prisutan na mjestu događaja kao fotograf časopisa koji izvještava o događajima. Sud stoga prihvata da je došlo do miješanja u njegovo pravo na slobodu izražavanja (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Gsell protiv Švajcarske*, br. 12675/05, stav 49, 8. oktobar 2009. godine).

3. Da li je miješanje bilo propisano zakonom

84. Sud primijećuje da izraz „propisano zakonom” u smislu člana 10 stav 2 Konvencije, ne samo da zahtijeva da osporena mjera treba da ima pravni osnov u domaćem pravu, već se odnosi i na kvalitet predmetnog prava, koje treba da bude dostupno licu o kojem se radi i predvidljivo u pogledu njegovih dejstava (vidjeti, između ostalih pravnih izvora, *Centro Europa 7 S.r.l. i Di Stefano protiv Italije* [VV], br. 38433/09, stav 140, ESLJP 2012; i *Rotaru protiv Rumunije* [VV], br. 28341/95, stav 52, ESLJP 2000-V).

85. Strane se ne slažu u vezi sa tim da li je miješanje bilo „propisano zakonom”: Sud primijećuje da se glavni argument podnosioca predstavke odnosi na navodnu nezakonitost njegovog pritvaranja jer je trajalo duže od 12 sati, koje pitanje je van obima predmeta pred Velikim vijećem (vidjeti stav 81 u tekstu iznad). Što se tiče ostalog, iz podnesaka podnosioca predstavke proizilazi da on sam ne tvrdi da njegovo privođenje, pritvaranje i osuda nijesu imali pravnu osnovu u finskom zakonu, već prigovara načinu na koji su nacionalne vlasti i sudovi primijenili relevantne odredbe domaćeg prava u njegovom slučaju. Međutim, prvenstveno je na nacionalnim vlastima, naročito Sudovima, da tumače i primjenjuju domaće pravo (vidjeti *Kopp protiv Švajcarske*, 25. mart 1998. godine, stav 59, *Izvjestaji o presudama i odlukama 1998-II*; i *Kruslin protiv Francuske*, 24. april 1990. godine, stav 29, Serija A br. 176-A). Nijedan od argumenata podnosioca predstavke ne pokazuje bilo kakve naznake da su domaće vlasti proizvoljno primijenile zakon. Sud je stoga uvjeren da je miješanje na koje se žalba odnosi, a kojim je obuhvaćeno privođenje, pritvaranje i osuda podnosioca predstavke, imalo pravnu osnovu u finskom zakonu, odnosno u članu 19 Zakona o policiji, u poglavlju 1 član 2 stav 2 Zakona o mjerama prinude i poglavlju 16 član 4 Krivičnog zakonika. Sud stoga utvrđuje da je miješanje bilo „propisano zakonom”.

4. Da li je miješanje težilo legitimnom cilju

86. Nije bilo sporenja oko toga da je miješanje imalo nekoliko legitimnih ciljeva u smislu člana 10 stav 2 Konvencije, odnosno zaštitu javne sigurnosti i sprječavanje nereda i kriminala.

5. Da li je miješanje bilo neophodno u demokratskom društvu

(a) Opšta načela

87. Opšta načela o nužnosti miješanja u slobodu izražavanja ukratko su prikazana u predmetu *Stoll protiv Švajcarske* [VV] (br. 69698/01, stav 101, ESLJP 2007V) i nedavno su ponovo istaknuta u predmetima *Animal Defenders International protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 48876/08, stav 100, ESLJP 2013 (izvodi) i *Morice protiv Francuske* [VV], br. 29369/10, stav 124, 23. april 2015. godine:

„(i) Sloboda izražavanja predstavlja jedan od suštinskih temelja demokratskog društva i jedan od osnovnih uslova za njegov napredak i za samo-realizaciju svakog pojedinca. U skladu sa članom 10 stav 2, primjenjiva je ne samo na „informacije” ili „ideje” koje su prihvaćene ili se smatraju neškodljivim ili neutralnim, nego i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju. Takvi su zahtjevi pluralizma, tolerancije i širokogrudosti, bez kojih nema „demokratskog društva”. Kao što je navedeno u članu 10, ova sloboda podliježe izuzecima, koji se... međutim, moraju strogo tumačiti, a potreba za bilo kakvim ograničenjima mora se uvjerljivo utvrditi ...

(ii) Pridjev „nužan”, u smislu člana 10 stav 2 podrazumijeva postojanje „hitne društvene potrebe”. Države ugovornice imaju određeno polje slobodne procjene u ocjeni da li takva potreba postoji, ali ta sloboda procjene ide ruku pod ruku s evropskim nadzorom koji obuhvata kako zakonodavstvo, tako i odluke u kojima je primijenjeno, čak i one koje je donio nezavisni sud. Sud je stoga ovlašten da donese konačnu odluku o tome da li je „ograničenje” u skladu sa slobodom izražavanja koja je zaštićena članom 10.

(iii) Zadatak Suda, u vršenju njegove nadzorne nadležnosti, nije da zauzme mjesto nadležnih domaćih organa, nego da ispita prema članu 10 odluke koje su oni donijeli u skladu sa njihovom slobodom procjene. To ne znači da je nadzor ograničen na utvrđivanje da li je tužena država razumno, s pažnjom i u dobroj vjeri izvršila svoju diskrecionu nadležnost; ono što Sud mora da uradi jeste da sagleda miješanje koje je predmet pritužbe imajući u vidu slučaj u cjelini i da utvrdi da li je ono bilo „srazmjerno legitimnom cilju koji se želio postići” i da li su razlozi koje su domaći organi naveli kako bi ga opravdali ”relevantni i dovoljni”.... Pri tome, Sud se mora uvjeriti da su domaći organi primijenili standarde koji su u skladu s načelima sadržanim u članu 10 i, isto tako, da su se oslonili na prihvatljivu ocjenu relevantnih činjenica ...”

Ova zaštita iz člana 10 obuhvata ne samo suštinu izraženih ideja i informacija, već i oblik u kojem su one prenesene (*Jersild protiv Danske*, 23. septembar 1994. godine, stav 31, Serija A br. 298).

88. Sud dalje naglašava suštinsku funkciju koju sredstva javnog informisanja vrše u demokratskom društvu. Iako ne smiju prekoračiti određene granice, njihova dužnost je ipak da - na način koji je u skladu sa njihovim obavezama i odgovornostima - prenesu informacije i ideje o svim pitanjima od javnog interesa (vidjeti *Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške* [VV], br. 21980/93, stav 59, ESLJP 1999-III; *De Haes i Gijssels protiv Belgije*, 24. februar 1997. godine, stav 37, *Izvjestaji o presudama i odlukama* 1997I; i *Jersild protiv Danske*, citirano u tekstu iznad, stav 31). Ne samo da sredstva javnog informisanja imaju zadatak da prenose takve informacije i ideje, javnost takođe ima pravo da ih prima (vidjeti *The Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1)*, 26. april 1979. godine, stav 65, Serija A br. 30).

89. S tim u vezi, (i u vezi sa činjenicama u ovom predmetu) mora se naglasiti ključna uloga sredstava javnog informisanja u informisanju o postupanju vlasti sa javnim demonstracijama i ograničavanjem nereda. Nadzorna uloga sredstava javnog informisanja ima naročiti značaj u takvim kontekstima jer je njihovo prisustvo garancija da se vlasti mogu pozvati na odgovornost za svoje postupanje prema demonstrantima i široj javnosti kada se radi o policijskom obezbjeđivanju velikih skupova, uključujući metode kojima se kontrolišu ili razbijaju demonstranti ili čuva javni red. Svaki pokušaj udaljavanja novinara sa mjesta demonstracija mora stoga podlijegati strogoj kontroli.

90. Sud takođe ponovo ističe da zaštita koju novinarima pruža član 10 Konvencije podliježe uslovu da postupaju u dobroj vjeri kako bi pružili tačne i pouzdane informacije u skladu s načelima odgovornog novinarstva (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške* [VV], citirano ranije u tekstu, stav 65; *Fressoz i Roire protiv Francuske* [VV], br. 29183/95, stav 54, ESLJP 1999I; *Kasabova protiv Bugarske*, br. 22385/03, st. 61 i 63-68, 19. april 2011. godine; i *Times Newspapers Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1 i 2)*, br. 3002/03 i 23676/03, stav 42, EKLJP 2009). U praksi

Suda, koncept odgovornog novinarstva do sada se fokusirao uglavnom na pitanja koja se odnose na sadržaj publikacije ili usmenu izjavu (vidjeti, na primjer, *Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške* [VV], citirano ranije u tekstu, st. 65-67, *Fressoz i Roire protiv Francuske* [VV], citirano ranije u tekstu, st. 52-55, *Krone Verlag GmbH protiv Austrije*, br. 27306/07, st. 46-47, 19. jun 2012. godine, *Novaya Gazeta i Borodyanskiy protiv Rusije*, br. 14087/08, stav 37, 28. mart 2013. godine, *Perna protiv Italije* [VV], br. 48898/99, stav 47, ESLJP 2003V; *Times Newspapers Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1 i 2)*, citirano ranije u tekstu, stav 45, *Ungváry i Irodalom Kft protiv Mađarske*, br. 64520/10, stav 42, 3. decembar 2013. godine i *Yordanova i Toshev protiv Bugarske*, br. 5126/05, st. 53 i 55, 2. oktobar 2012. godine), a ne na javno postupanje novinara.

Međutim, koncept odgovornog novinarstva, kao profesionalne djelatnosti koja uživa zaštitu člana 10 Konvencije, nije ograničen na sadržaj informacija koje se prikupljaju i/ili šire novinarskim sredstvima. Taj koncept takođe obuhvata, između ostalog, zakonitost postupanja novinara, uključujući, a što je značajno za ovaj predmet, njegovu ili njenu javnu interakciju sa vlastima prilikom obavljanja novinarskih dužnosti. U vezi s tim, činjenica da je novinar prekršio zakon je najrelevantnija, iako nije presudna, okolnost kada se odlučuje da li je on ili ona postupio odgovorno.

91. Sud u tom kontekstu ponovo ističe da novinari koji ostvaruju svoju slobodu izražavanja preuzimaju „dužnosti i odgovornosti” (vidjeti *Stoll protiv Švajcarske* [VV], citirano ranije u tekstu, stav 102; i *Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 7. decembra 1976. godine, stav 49 *in fine*, Serija A br. 24). Podsjećamo, s tim u vezi, da član 10 stav 2 ne jemči potpuno neograničenu slobodu izražavanja, čak ni u pogledu medijskog izvještavanja o temama od ozbiljnog javnog interesa. Konkretno, i bez obzira na bitnu ulogu koju sredstva javnog informisanja igraju u demokratskom društvu, novinari ne mogu, u načelu, biti oslobođeni svoje dužnosti da poštuju redovno krivično pravo na osnovu toga što im, kao novinarima, član 10 pruža čeličnu odbranu (vidjeti, između ostalih pravnih izvora, *mutatis mutandis*, *Stoll protiv Švajcarske* [VV], citirano ranije u tekstu, stav 102; *Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške* [VV], citirano ranije u tekstu, stav 65; 73604/01, stav 66, ESLJP 2006-X). Drugim riječima, novinar ne može da traži isključivi imunitet od krivične odgovornosti samo zato što je, za razliku od drugih pojedinaca koji ostvaruju pravo na slobodu izražavanja, predmetno djelo izvršeno za vrijeme obavljanja njegovih novinarskih dužnosti.

(b) Primjena opštih načela na predmet podnosioca predstavke

92. Sud primijećuje da je podnosilac predstavke priveden, pritvoren, optužen i proglašen krivim za nepostupanje po naredbama policije. Njegovo privođenje dogodilo se u kontekstu demonstracije „Smash ASEM”, u kojoj je učestvovao kao fotograf i novinar nedjeljnika „Suomen Kuvalehti”. Nije sporno da su demonstracije privukle značajnu medijsku pažnju.

93. Za razliku od mnogih drugih predmeta koje su novinari pokrenuli prema članu 10 Konvencije, uključujući *Stoll* i druge predmete iz paragrafa 87-91 u tekstu iznad, ovaj predmet ne odnosi se na zabranu objavljivanja (javno objavljivanje određenih informacija) ili bilo kakve sankcije izrečene u vezi sa objavljivanjem. U ovom predmetu radi se o mjerama preduzetim protiv novinara koji nije postupio po policijskim naredbama prilikom fotografisanja, kako bi izvijestio o demonstracijama koje su postale nasilne.

94. Prilikom ocjenjivanja da li su mjere koje su finske vlasti preduzele protiv podnosioca predstavke bile nužne, Sud će imati na umu da su oba interesa koji se odmjeravaju u ovom predmetu po prirodi javni, odnosno interes policije da održava javni red u kontekstu nasilnih demonstracija i interes javnosti da dobije informacije o pitanju od opšteg interesa (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Stoll protiv Švajcarske* [VV], citirano ranije u tekstu, st. 115-116). Ispitaće privođenje, pritvaranje i osudu podnosioca predstavke, kako bi se utvrdilo da li je osporeno miješanje, posmatrano u cjelini, bilo potkrijepljeno relevantnim i dovoljnim razlozima i bilo srazmjerno legitimnim ciljevima kojima se težilo.

(i) Hapšenje podnosioca predstavke

95. Što se tiče privođenja podnosioca predstavke, Sud će obratiti pažnju na to da li su policijske naredbe bile zasnovane na razumnoj procjeni činjenica i da li je podnosilac predstavke mogao da izvještava o demonstracijama. Takođe će uzeti u obzir postupanje podnosioca predstavke, uključujući i to da li se on predstavio kao novinar ili ne.

96. Kada su demonstracije počele, glavna grupa od oko 50 demonstranata, nekih 50 posmatrača i oko 50 novinara, uključujući podnosioca predstavke, okupila se na polaznoj tački marša. Kako su demonstracije postajale nasilne, policija je prvo spriječila masu da maršira, ali je dozvolila da se na mjestu događaja održi mirna demonstracija. Kasnije je policija zatvorila mjesto demonstracije i naredila masi da se razide. Policija je izvršila pripremu obezbjeđenja za događaj raspoređivanjem 480 policajaca i službenika granične policije. Policija je imala dobar razlog da očekuje, na osnovu procjene rizika koju je obavila Bezbjednosno-obavještajna služba Finske i sopstvenih prethodnih iskustava u pogledu nereda koji su se dogodili iste godine, kao i zbog ogromnog broja plakata kojima su građani pozivani da „donesu čak i malo nereda i na ulice Helsinkija” i anonimnosti organizatora demonstracija (vidjeti st. 12-16 u tekstu iznad), da bi demonstracije mogle da postanu nasilne. Okružni sud je naknadno utvrdio da su policijska postupanja bila zakonita i da je policija imala opravdane razloge za izdavanje naredbi o razilaženju (vidjeti stav 37 u tekstu iznad). Sud stoga ne vidi razloga da sumnja da li su policijske naredbe bile zasnovane na razumnoj ocjeni činjenica. Štaviše, po mišljenju Suda, preventivne mjere protiv vjerovatnoće da će događaji postati nasilni, uključujući policijska naređenja da napuste mjesto demonstracija, bile su opravdane. Mjere su bile usmjerene ne samo na „apstraktnu” zaštitu javnog reda - zaštitu javne sigurnosti, kao i sprječavanje nereda i kriminala - već i na sigurnost pojedinaca na demonstracijama ili u blizini istih, uključujući predstavnike sredstava javnog informisanja, a samim tim i samog podnosioca predstavke.

97. Sud će sada razmotriti da li je podnosilac predstavke na bilo koji način bio spriječen da obavlja svoj novinarski posao tokom cijelog događaja „Smash ASEM”. Strane se nijesu složile oko toga da li je postojao bezbjedni dio za medije. Međutim, pokazalo se da je većina novinara, njih pedesetak na početku demonstracija, ostala na mjestu demonstracija. Vlasti od njih nijesu tražile, niti od podnosioca predstavke, da u bilo kom trenutku događaja koriste odvojeni dio rezervisan za medije. Štaviše, demonstracija je bila takvog karaktera - inicijalno predviđena kao marš duž rute - da su nasilni događaji mogli da se dogode, i zaista se jesu dogodili u „nepredviđenom” dijelu. U takvoj situaciji, vlasti nijesu imale nikakvu mogućnost da unaprijed obezbijede područje u blizini takvih događaja. Shodno tome, za Sud nije presudno da li je takav bezbjedni dio postojao jer izgleda da su svi novinari bili na mjestu demonstracija i mogli su tamo slobodno da rade. Stoga se ne može reći da je podnosilac predstavke bio spriječen da izvještava o događaju. Naprotiv, bio je u mogućnosti da fotografiše tokom čitave demonstracije, sve do trenutka kada je priveden. Ovo se jasno vidi, na primjer, iz DVD snimaka sa demonstracija, kao i iz činjenice da je posljednja fotografija koju je napravio podnosilac predstavke bila fotografija policajca koji ga je priveo.

98. Osvrnuvši se sada na postupanje podnosioca predstavke, Sud primijećuje da je priveden unutar blokirane oblasti, gde je bio zajedno sa grupom demonstranata koji su se držali za ruke. Iz DVD snimaka proizlazi da je podnosilac predstavke nosio tamnu odjeću, što je odgovaralo traženom „dres kodu” za demonstrante. Nije nosio nikakvu posebnu odjeću ili druge znakove na osnovu kojih bi se moglo prepoznati da je novinar. Nije nosio, na primjer, žuti prsluk ili jaknu, kao neki od njegovih kolega novinara. Izgleda da nije bilo nikakve oznake, na primjer, na fotoaparatu koji je podnosilac predstavke koristio, da on radi za „Suomen Kuvalehti”, niti je njegova novinarska identifikacija bila vidljiva na DVD snimcima ili na bilo kojoj fotografiji na kojoj se podnosilac predstavke pojavljuje. Dakle, izgled podnosioca predstavke nije mu omogućio da se jasno razlikuje od demonstranata. Stoga je vjerovatno da, na osnovu njegovog prisustva u blokiranoj oblasti, kao i njegovog izgleda, njega prije privođenja nije bilo lako identifikovati kao novinara.

99. Iz presude Okružnog suda i ostalog materijala iz spisa predmeta takođe ostaje nejasno kojim policijskim službenicima se podnosilac predstavke predstavio kao novinar. Iz izvještaja o prekrivičnom postupku proizilazi da je on to učinio službeniku koji ga je priveo, koji je tokom prekrivičnog postupka izjavio da se podnosilac predstavke nije odupirao privođenju i da je zatražio da obavi telefonski poziv, što mu je bilo dozvoljeno. Kada je policijski službenik koji ga je priveo zatražio njegovu ispravu, podnosilac predstavke je dao na uvid svoju novinarsku identifikaciju (vidjeti stav 27 u tekstu iznad). Iz ovoga se može zaključiti da podnosilac predstavke nije nosio svoju novinarsku identifikaciju, ili da je barem nije nosio na vidljivom mjestu, kako bi ga odmah mogli identifikovati kao novinara. Drugi policajac koji je bio prisutan tokom privođenja podnosioca predstavke izjavio je tokom prekrivičnog postupka da se podnosilac predstavke nije odupirao privođenju, ali da nije čuo da se podnosilac predstavke predstavlja kao novinar (vidjeti stav 27 u tekstu iznad). S druge strane, nije utvrđeno da li se podnosilac predstavke predstavio kao novinar i kada je odveden u autobus kojim je odvezen u pritvor. Ipak, Sud smatra da je policija morala saznati za njegov status novinara najkasnije u policijskoj stanici, kada je policijski službenik koji ga je primio uklonio novinarsku identifikaciju podnosioca predstavke koju je, prema navodima podnosioca predstavke, „podigao” i počeo da nosi na vidljivom mjestu na grudima tek nešto ranije (vidjeti stav 28 u tekstu iznad). Na osnovu ovih informacija, Sud smatra da, ako je podnosilac predstavke želio da ga policija prepozna kao novinara, trebao je da uloži dovoljno jasne napore da se identifikuje kao takav, ili noseći prepoznatljivu odjeću ili držeći svoju novinarsku identifikaciju vidljivom u svakom trenutku, ili na bilo koji drugi odgovarajući način. On to nije učinio. Situacija podnosioca predstavke je tako bila drugačija od situacije novinara u predmetu *Nadžaflı protiv Azerbejdžana* koji je nosio novinarsku identifikaciju na grudima i takođe je konkretno rekao policijskim službenicima da je novinar (vidjeti *Nadžaflı protiv Azerbejdžana*, br. 2594/07, stav 67, 2. oktobar 2012. godine, vidjeti takođe, *mutatis mutandis*, *Gsell protiv Švajcarske*, citirano ranije u tekstu, stav 49).

100. Štaviše, podnosilac predstavke je tvrdio da nije bio upoznat s policijskim naredbama da se razidu. Sud primijećuje da je Okružni sud utvrdio da je utvrđeno da je podnosilac predstavke bio svjestan naredbi policije da napusti mjesto događaja, ali je odlučio da ih ignoriše (vidjeti stav 37 u tekstu iznad). Podnosilac predstavke je sam priznao pred Okružnim sudom i u svojim podnescima ovom Sudu da je čuo naredbe oko 20:30h (vidjeti st. 24 i 37 u tekstu iznad). To potvrđuje i činjenica da je podnosilac predstavke tada pozvao svog poslodavca da razgovara o tome da li treba da napusti to područje ili ne (vidjeti stav 24 u tekstu iznad). Po mišljenju Suda, ova činjenica pokazuje da je podnosilac predstavke shvatio, ili barem razmišljao, da se naredba odnosi i na njega. Pored toga, podnosilac predstavke je u svojim podnescima ovom Sudu priznao da mu je, pola sata kasnije, policijski službenik lično rekao da se udalji, ali je odgovorio policajcu da je odlučio da ostane (vidjeti stav 25 u tekstu iznad). Ovo priznanje je u očiglednoj kontradikciji sa tvrdnjom podnosioca predstavke da nije bio upoznat s policijskim naredbama da se razidu. Podnosilac predstavke je tako jasno znao šta radi i stoga se ne može prihvatiti da on nije bio upoznat s policijskim naredbama. Štaviše, kao novinar koji je izvještavao o policijskim akcijama, on je morao biti svjestan pravnih posljedica koje nepostupanje po policijskim naredbama može da podrazumijeva. Stoga, Sud mora da utvrdi da je, nepoštujući naređenja policije, podnosilac predstavke svjesno preuzeo rizik da će biti priveden zbog nepoštovanja policije.

101. Sud takođe smatra relevantnim da su svi drugi novinari, osim podnosioca predstavke, postupili po policijskim naredbama. Čak je i posljednji od njih napustio to područje nakon što je čuo zadnje upozorenje koje je jasno ukazivalo da će prisutne osobe, ako se ne razidu, biti privedene. Kako je u svom iskazu pred Okružnim sudom naveo ovaj novinar, koji je ostao posljednji na mjestu događaja, on je napravio posljednju fotografiju u 21:15h i napustio područje samo 2 do 3 minuta prije nego što je došlo do privođenja podnosioca predstavke. Ni u jednom trenutku prema ovim novinarima nijesu primijenjene nikakve mjere (vidjeti stav 37 u tekstu iznad). Podnosilac predstavke je takođe mogao, u bilo kojem trenutku tokom blokiranja područja, da napusti mjesto događaja i pređe u dio

van policijskog kordona, bez ikakvih posljedica. Štaviše, ništa u spisu predmeta ne upućuje na to da podnosilac predstavke, da je poslušao naredbu koju je dala policija da napusti blokiranu oblast, nije mogao da nastavi sa svojim profesionalnim zadatkom, čak i u neposrednoj blizini blokirane oblasti, gdje je, kako se kasnije ispostavilo, policija razbila masu demonstranata i privela demonstrante.

(ii) Pritvaranje podnosioca predstavke

102. Podnosilac predstavke je zadržan u policijskom pritvoru 17,5 sati. Kao što je Sud već utvrdio, pitanje navodne nezakonitosti pritvora podnosioca predstavke u trajanju dužem od 12 sati ne spada u opseg razmatranja od strane Velikog vijeća (vidjeti stav 81 u tekstu iznad). Pored toga, podnosilac predstavke je tvrdio da je trebao da bude ekspeditivno saslušan i pušten na slobodu.

103. Vlada je tvrdila da dužinu pritvora podnosioca predstavke uglavnom objašnjava činjenica da je on bio pritvoren kasno noću i da je domaće pravo zabranjivalo saslušanja između 22:00h i 7:00h. Domaće pravo je predvidjelo izuzetke od ovog pravila u članu 24 stav 2 Zakona o krivičnom postupku (vidjeti stav 49 u tekstu iznad). Sud primijećuje da u spisu predmeta nema informacija o tome da li je podnosilac predstavke tražio da bez odlaganja bude saslušan tokom noći. Podnosilac predstavke nije ni tvrdio da je to uradio. Pored toga, ukupno 128 lica je privedeno i pritvoreno zbog demonstracija i ta činjenica je takođe mogla da odloži puštanje podnosioca predstavke na slobodu. Međutim, sutradan je podnosilac predstavke bio jedan od prvih koji je saslušan i pušten na slobodu zbog novinarskog statusa: on je bio sedmi pritvorenik koji je saslušan i šesti koji je pušten na slobodu nakon puštanja maloljetnika (vidjeti stav 32 u tekstu iznad). Ova činjenica jasno pokazuje da su policijski organi pokazali prilično povoljan stav prema podnosiocu predstavke kao predstavniku sredstava javnog informisanja.

104. Sud primijećuje da je neizvjesno da li je policija pregledala mobilni telefon, fotoaparat i memorijske kartice podnosioca predstavke. Podnosilac predstavke je tvrdio da jeste. Prema izvještaju zamjenika Parlamentarnog ombudsmana (vidjeti stav 34 u tekstu iznad), policija je provjerila sadržaj mobilnih telefona pritvorenih lica. Na osnovu spisa predmeta nije jasno da li je mobilni telefon podnosioca predstavke takođe provjeren i da li su njegove memorijske kartice pregledane. Međutim, Vlada je tvrdila da čim je policija saznala da je podnosilac predstavke novinar, njegov fotoaparat, memorijske kartice i druga oprema odmah su tretirani kao novinarski izvori i nijesu trajno oduzeti (vidjeti stav 29 u tekstu iznad). Podnosilac predstavke nije prigovorio ovoj tvrdnji Vlade.

105. Iako nije sasvim jasno kako su fotoaparat i memorijske kartice podnosioca predstavke tretirani nakon njegovog hapšenja, Sud primijećuje da podnosilac predstavke nije tvrdio da mu fotoaparat ili fotografije koje je napravio nijesu vraćeni u cijelosti ili u istom stanju. Prema mišljenju Suda, ne proizilazi da je oprema podnosioca predstavke bila oduzeta u bilo kojem trenutku, već je bila samo izdvojena za vrijeme trajanja njegovog privođenja, u skladu sa standardnom praksom. Štaviše, podnosiocu predstavke je bilo dozvoljeno da zadrži sve fotografije koje je napravio. Nijedan organ u bilo kojoj fazi nije nametnuo nikakva ograničenja u pogledu bilo kakve upotrebe fotografija.

(iii) Osuda podnosioca predstavke

106. Konačno, u vezi sa osudom podnosioca predstavke, Sud primijećuje da je Okružni sud proglasio podnosioca predstavke krivim za nepoštovanje policije, ali mu nije izrekao nikakvu kaznu jer je to krivično djelo smatrano „opravdanim”. Ovu presudu je kasnije potvrdio Apelacioni sud, koji u svojoj presudi nije naveo dodatne razloge. Konačno, Vrhovni sud je odbio da podnosiocu predstavke dopusti da podnese žalbu.

107. Sud smatra da je demonstracija bila stvar od legitimnog javnog interesa, naročito imajući u vidu vrstu demonstracije. Sredstva javnog informisanja su stoga imala zadatak da objavljuju informacije o događaju, a javnost je imala pravo da dobije takve informacije. To su prepoznale i vlasti i stoga su

se pripremile da zadovolje potrebe sredstava javnog informisanja. Događaj je privukao veliku pažnju sredstava javnog informisanja i pažljivo je praćen. Sud, međutim, primijetuje da je od pedesetak novinara prisutnih na mjestu demonstracije, podnosilac predstavke bio jedini koji je tvrdio da je njegova sloboda izražavanja bila povrijeđena u kontekstu demonstracija.

108. Štaviše, svako miješanje u njegovo ostvarivanje novinarske slobode bilo je ograničeno, s obzirom na mogućnosti koje su mu bile dostupne da prikladno izvještava o događaju. Sud još jednom naglašava da postupanje koje je sankcionisano krivičnom osudom nije bila novinarska aktivnost podnosioca predstavke sama po sebi, odnosno, bilo koja objava koju je on napravio. Iako faza prije objavljivanja takođe spada u opseg razmatranja od strane Suda prema članu 10 Konvencije (vidjeti *The Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (br. 2), 26. novembar 1991. godine, stav 51, Serija A br. 217), ovaj predmet ne odnosi se na sankciju koja je izrečena podnosiocu predstavke za obavljanje novinarskog istraživanja ili za dobijanje informacija (vidjeti suprotno odt *Dammann protiv Švajcarske*, br. 77551/01, stav 52, 25. april 2006. godine, u vezi s izricanjem novčane kazne za dobijanje informacija koje su bile predmet službene tajne). Osuda podnosioca predstavke odnosi se samo na njegovo odbijanje da ispoštuje policijsku naredbu na samom kraju demonstracija, koje je policija proglasila neredom.

109. Okružni sud je naknadno utvrdio da je policija imala opravdane razloge za izdavanje tih naredbi (vidjeti stav 37 u tekstu iznad). Smatrao je da je bilo nužno da se masa razbije, zbog nereda i prijetnje javnoj sigurnosti i da se naredi ljudima da odu. S obzirom na to da ta zakonita naređenja nijesu ispoštovana, policija je imala pravo da privede i pritvori neposlušne demonstrante. Kao što je Vlada istakla, činjenica da je podnosilac predstavke bio novinar nije mu dala pravo na povlašćeni ili drugačiji tretman u odnosu na ostale osobe koje su ostale na mjestu događaja (vidjeti stav 78 u tekstu iznad). Ovaj pristup takođe podržavaju informacije koje su dostupne Sudu, prema kojima zakonodavstvo većine država članica Savjeta Evrope ne daje bilo kakav posebni status novinarima kada ne postupe po policijskim naredbama da napuste mjesto demonstracije (vidjeti stav 57 u tekstu iznad).

110. Iz spisa predmeta proizilazi da je krivično gonjeno ukupno 86 optuženih koji su okrivljeni za nekoliko vrsta krivičnih djela. Podnosilac predstavke je tvrdio da je tužilac mogao i trebao da odbaci optužbe protiv njega jer je samo obavljao svoj novinarski posao. Prema sudskoj praksi Suda, načelo diskrecionog krivičnog gonjenja ostavlja državama značajni prostor u odlučivanju da li će pokrenuti postupak protiv nekoga za koga se smatra da je izvršio krivično djelo (vidjeti *mutatis mutandis*, *Stoll*, citirano ranije u tekstu, stav 159). Štaviše, Sud ponovo ističe da novinari ne mogu biti izuzeti od svoje dužnosti da poštuju redovno krivično pravo samo na osnovu toga što im član 10 pruža zaštitu (vidjeti *Stoll*, citirano ranije u tekstu, stav 102). Ipak, Sud prihvata da se novinari ponekad mogu suočiti sa sukobom između opšte dužnosti da se pridržavaju redovnog krivičnog prava, od koje novinari nijesu oslobođeni, i njihove profesionalne dužnosti da prikupe i distribuiraju informacije i na taj način omoguće sredstvima javnog informisanja da obavljaju svoju ključnu ulogu javnog kontrolora („watchdog”). U kontekstu ovog sukoba interesa, mora se naglasiti da koncept odgovornog novinarstva zahtijeva da svaki put kada novinar - kao i njegov ili njen poslodavac - mora da bira između ove dvije dužnosti i ako on ili ona izaberu na štetu dužnosti da se poštuje redovno krivično pravo, taj novinar mora biti svjestan da preuzima rizik od zakonskih sankcija, uključujući i sankcije krivične vrste, ako se ne poštuju zakonite naredbe, između ostalih, policije.

111. Okružni sud je postavio pitanje da li je podnosilac predstavke kao novinar imao pravo da ne postupi po naredbama policije. Utvrdio je da su, u okolnostima slučaja, ispunjeni uslovi za ograničavanje prava podnosioca predstavke na slobodu izražavanja. Donoseći taj zaključak, Okružni sud se pozvao na predmet *Dammann* (citirano ranije u tekstu), tvrdeći da se slučaj podnosioca predstavke mora razlikovati. Razlozi koje je Okružni sud naveo za osudu podnosioca predstavke

zbog nepoštovanja policije su sažeto dati. Međutim, imajući u vidu posebnu vrstu miješanja u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja u ovom predmetu (vidjeti stav 108 u tekstu iznad), Sud je uvjeren da su oni relevantni i dovoljni. Štaviše, donoseći odluku da podnosiocu predstavke ne izrekne nikakvu kaznu, Okružni sud je uzeo u obzir sukob interesa s kojim se suočio podnosilac predstavke.

112. U tom kontekstu, Sud ponovo ističe da su vrsta i težina izrečene kazne dodatni faktori koje treba uzeti u obzir prilikom ocjene srazmjernosti miješanja (vidjeti *Stoll*, citirano ranije u tekstu, stav 153 sa daljim pozivanjima). U ovom predmetu, Okružni sud se suzdržao od izricanja bilo kakve kazne podnosiocu predstavke jer se njegov čin smatrao „opravdanim”. Dolazeći do tog zaključka, uzeo je u obzir činjenicu da je podnosilac predstavke, kao novinar, bio suočen sa kontradiktornim očekivanjima, koja su proizašla iz obaveza koje mu je nametnula policija, s jedne strane, i njegov poslodavac, s druge strane.

113. U nekim slučajevima, činjenica da je određena osoba osuđena može biti važnija od male kazne koja je toj osobi izrečena (vidjeti *Stoll*, citirano ranije u tekstu, stav 154 sa daljim pozivanjima). U ovom predmetu, međutim, Sud pridaje težinu činjenici da osuda podnosioca predstavke nije imala nepovoljne materijalne posljedice po njega: kako nije izrečena nikakva sankcija, osuda nije bila, u skladu sa domaćim zakonom, čak ni upisana u njegovu kaznenu evidenciju (vidjeti stav 53 u tekstu iznad). Osuda podnosioca predstavke bila je samo formalno utvrđivanje krivičnog djela koje je izvršio i, kao takva, teško da je, ako je uopšte, mogla da ima bilo kakav „odvraćajući uticaj” na osobe koje učestvuju u protestnim akcijama (uporediti i suprotstaviti, *mutatis mutandis*, *Taranenko protiv Rusije*, br. 19554/05, stav 95, 15. maj 2014. godine) ili na rad novinara uopšte (uporediti i suprotstaviti, *Cumpănă i Mazăre protiv Rumunije* [VV], br. 33348/96, stav 116, ESLJP 2004XI). Sve u svemu, može se reći da je osuda podnosioca predstavke bila srazmjerna legitimnim ciljevima kojima se težilo.

6. Opšti zaključak

114. Imajući u vidu sve gore navedene faktore i uzimajući u obzir polje slobodne procjene koje se daje državi, Sud utvrđuje da su, u ovom predmetu, domaće vlasti svoje odluke zasnovale na relevantnim i dovoljnim razlozima i postigle pravičnu ravnotežu između suprotstavljenih interesa o kojima se radi. Iz spisa predmeta jasno proizilazi da vlasti nijesu namjerno spriječavale ili ometale sredstva javnog informisanja da izvještavaju o demonstracijama, u pokušaju da sakriju od javnosti rad policije u vezi sa demonstracijama uopšte ili pojedinačnim demonstrantima (vidjeti stav 89 *in fine*). Štaviše, podnosilac predstavke nije bio spriječen da obavlja svoj posao novinara, ni tokom, ni nakon demonstracija. Sud stoga utvrđuje da se može reći da je miješanje u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja bilo „nužno u demokratskom društvu” u smislu člana 10 Konvencije. Sud želi da naglasi da se ovaj zaključak mora sagledati na osnovu posebnih okolnosti ovog predmeta, zbog potrebe da se izbjegne bilo kakvo narušavanje kontrolne uloge sredstava javnog informisanja (vidjeti stav 89 u tekstu iznad).

115. Prema tome, nije došlo do kršenja člana 10 Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA, SUD,

Smatra, sa trinaest glasova prema četiri, da nije došlo do kršenja člana 10 Konvencije.

Sačinjeno na engleskom i francuskom jeziku i izdato na javnoj raspravi u Zgradi ljudskih prava u Strazburu, 20. oktobra 2015. godine.

Lawrence Early
pravni ekspert

Dean Spielmann
predsjednik

U skladu sa članom 45 stav 2 Konvencije i pravilom 74 stav 2 Poslovnika Suda, ovoj presudi su priložena sljedeća izdvojena mišljenja:

- (a) saglasno mišljenje sudije Motoc;
- (b) izdvojeno mišljenje sudije Spana kojem su se pridružili sudije Spielmann, Lemmens i Dedov.

D.S.
T.L.E.

SAGLASNO MIŠLJENJE SUDIJE MOTOC

(Prevod)

Mislim da je presuda donesena u predmetu *Pentikainen protiv Finske* važna zbog složenosti i suptilnosti njenog obrazloženja.

Po mom mišljenju, presuda je unaprijedila naše razumijevanje koncepta odgovornog novinarstva. Željela bih da se osvrnemo na tri različita aspekta u ovom mišljenju, a to su porijeklo koncepta nezavisnog novinarstva u praksi Suda, srazmjernost i polje slobodne procjene države.

Odgovorno novinarstvo nije novi koncept u praksi Suda. Smatram da je Sud eksplicitno ili implicitno slijedio načela novinarske etike izložena u Minhenskoj deklaraciji. Iako su prava novinara dobro poznata, njihove dužnosti su manje poznate, zbog čega bi bilo korisno da se nabroje:

„Izjava o dužnostima

Osnovne dužnosti novinara prilikom prikupljanja informacija o događajima, izvještavanju o događajima i komentaranju događaja sastoje se od:

- 1) poštovanja istine, bez obzira na posljedice koje to može da ima po njega, iz razloga što javnost ima pravo da zna istinu,
- 2) odbrane slobode informisanja, komentaranja i kritikovanja,
- 3) objavljivanja samo informacija čije je porijeklo poznato ili - u suprotnom - stavljanje odgovarajućih rezervi uz te informacije; neskrivanje bitnih informacija i nemijenanje tekstova i dokumenata,
- 4) nekorišćenja nelojalnih metoda za pribavljanje informacija, fotografija i dokumenata,
- 5) osjećaja obaveze da se poštuje privatni život ljudi,
- 6) ispravljanja objavljenih informacija koje su se pokazale netačnima,
- 7) poštovanja profesionalne tajne i neotkrivanje izvora informacija koje su dobijene povjerljivo,
- 8) uzdržavanja od plagijarizma, klevete i neosnovanih optužbi, kao i od dobijanja bilo kakve koristi zbog objavljivanja ili sakrivanja informacija,
- 9) ne miješanja, nikada, profesije novinara sa profesijom oglašivača ili propagandiste i neprihvatanje bilo kakve naknade, direktne ili ne, od oglašivača,
- 10) odbijanja bilo kakvog pritiska i prihvatanja uredničkih smjernica samo od rukovodećih odgovornih osoba u redakciji.

Svaki novinar dostojan ovog naziva počastvovan je da poštuje gore navedena načela; prepoznajući pravo koje je na snazi u svakoj zemlji, on prihvata samo jurisdikciju svojih kolega u profesionalnim stvarima, neopterećen intervencijama države ili drugih.”

Ova načela su priznata u nekoliko presuda Suda, naročito u predmetima *Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške* ([VV], br. 21980/93, ESLJP 1999-III), *Fressoz i Roire protiv Francuske* ([VV], br. 29183/95, ESLJP 1999I), *Kasabova protiv Bugarske* (br. 22385/03, 19. april 2011. godine) i *Times Newspapers Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1 i 2)* (br. 3002/03 i 23676/03, ESLJP 2009). U tim presudama Sud je istakao druga načela koja se odnose na odgovorno novinarstvo, naročito u pogledu sadržaja objavljenog.

Glavno postignuće ove presude je da se istakne načelo odgovornog novinarstva u odnosu na javno postupanje novinara.

U ovoj presudi Sud pojašnjava dužnost novinara da poštuje važeće domaće pravo u kontekstu u kojem njihova profesionalna čast nije ugrožena (to odgovara kraju Minhenske deklaracije). Ovdje se radi o javnom postupanju novinara. Presuda naglašava dva ishoda tog načela, to jest, prvo, činjenicu da novinari ne mogu da tvrde da imaju bilo kakav imunitet od primjene krivičnog prava na osnovu svoje profesije, i drugo, obavezu novinara koji su propustili da ispoštuju zakon da pažljivo odmjere posljedice njihovog ponašanja.

Načelo odgovornog novinarstva takođe su potvrdili drugi sudovi, naročito Vrhovni sud SAD u predmetu *New York Times protiv Sullivana*, zbog kojeg je taj Sud uveo propise koji su transformisali zakonodavstvo o kleveti. Javni zvaničnik može da dobije tužbu za klevetu samo ako i kada Sud odluči da je klevetnička izjava koja se odnosi na njega ili nju data sa „stvarnom zlom namjerom”, - da je izjava data sa saznanjem o njenoj neistinitosti ili bezobzirnim zanemarivanjem da li je bila istinita ili netačna. Pod uslovom da novinari pokažu da „nema zle namjere”, javni zvaničnici ne mogu da traže naknadu štete zbog objavljivanja netačnih izjava koje se odnose na njih.

U zasebnim saglasnim mišljenjima, gđin sudija Hugo L. Black i gđin sudija William O. Douglas nijesu se složili sa gđin sudijom Brennanom o tome da li sredstva javnog informisanja nikada ne bi trebalo pozvati na odgovornost za klevetanje zvaničnika. Smatrali su da Prvi amandman predviđa apsolutni imunitet za kritiku načina na koji javni zvaničnici obavljaju svoju javnu dužnost. Sve manje od apsolutnog imuniteta bi ohrabrilo „smrtonosnu opasnost” po slobodne medije na osnovu državnih propisa o kleveti, ometanjem, kažnjavanjem i na kraju uništavanjem, kritike. Zaključke iznesene u toj presudi nijesu ispratili drugi Vrhovni sudovi.

U predmetu *Grant protiv Torstar Corp*, Vrhovni sud Kanade je utvrdio da se moraju ispuniti dva uslova da bi se mogla zastupati odbrana na osnovu odgovornog obavještavanja:

- (1) predmet je morao da se tiče stvari od javnog interesa;
- (2) optuženi je morao da dokaže da je postupao odgovorno i da je pažljivo pokušao da provjeri navod(e), uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti.

Vrhovni sud je naveo da je, u cilju procjene da li je optuženi postupao odgovorno, Sud morao da razmotri:

- (1) ozbiljnost navoda;
- (2) javnu važnost stvari;
- (3) hitnost stvari;
- (4) status i pouzdanost izvora;

- (5) da li se probalo doći do tužiočeve strane priče i da li je ista tačno prenesena;
- (6) da li je uvrštavanje klevetničke izjave bilo opravdano;
- (7) da li je javni interes klevetničke izjave bio u činjenici da je ona data, a ne u njenoj istinitosti.

Vrhovni sud je primijetio da lista nije bila iscrpna i da može da posluži kao smjernica. Sudovi su mogli slobodno da uzmu u obzir druge faktore. Štaviše, svi navedeni faktori ne treba da imaju istu težinu.

Postoji niz odluka evropskih ustavnih i vrhovnih sudova o postupanju novinara. Na primjer, Ustavni sud Austrije je utvrdio da činjenica da je novinar kažnjen zbog odbijanja da napusti javnu demonstraciju nije bila u suprotnosti sa relevantnim pravima novinara (vidjeti *VGH*, presuda od 20. septembra 2012. godine). Isto obrazloženje može se naći u presudi Ustavnog suda Makedonije iz 2014. godine: Sud je smatrao da udaljenje novinara sa sjednice Sobraanja nije povrijedilo njihova prava. Ponovo, u presudi iz 2004. godine, Vrhovni sud Švedske je odlučio da činjenica da je osoba novinar ne spriječava osudu osobe za nezakonito postupanje prilikom izvještavanja o demonstracijama u nuklearnoj zoni ograničenog pristupa.

U potpunosti se slažem sa zaključkom većine da se ovaj predmet mora razlikovati od predmeta *Stoll protiv Švajcarske* ([VV], br. 69698/01, ESLJP 2007-V). Čak i ako se oba predmeta odnose na koncept javnog reda, objavljivanje tajnih dokumenata u predmetu *Stoll* nema nikakve veze sa nepoštovanjem naredbe tokom demonstracija, što je od ključnog značaja za ovaj predmet. Predmet *Stoll* odnosio se na objavljivanje, a ne na javno postupanje.

Još jedno važno pitanje ostaje da se razmotri u ovom predmetu, kao i u svim predmetima koja se tiču prava iz čl. 8 i 11 Konvencije, a to je srazmjernost. Štaviše, primjena načela srazmjernosti takođe je dovela do većine rasprava o praksi Suda. Prvobitno se često smatralo da je Sud primijenjivao načelo „prioritet prava”, u smislu da je dužnost Vlade da dokaže srazmjernost osporenog miješanja. Nekoliko primjera je izneseno u vezi sa osnovama miješanja u pravo iz Konvencije: miješanje mora biti „relevantno i dovoljno” (vidjeti, između ostalih pravnih izvora, *Nikula protiv Finske*, br. 31611/96, ESLJP 2002-II), potreba za ograničenjem mora biti „uvjerljivo utvrđena” (vidjeti *Société Colas Est i drugi protiv Francuske*, br. 37971/97, ESLJP 2002-III) ili mora biti opravdana „ubjedljivim i uvjerljivim razlozima” (vidjeti *Refah Partisi (Stranka blagostanja) i drugi protiv Turske* [VV], br. 41340/98, 41342/98, 41343/98 i 41344/98, ESLJP 2003-II), miješanje mora biti opravdano „prevladavajućom društvenom potrebom” (vidjeti *Observer i Guardian protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 26. novembar 1991. godine, Serija A br. 216), i javne politike moraju da se vode „na najmanje opterećujući način u pogledu ljudskih prava” (vidjeti *Hatton i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 36022/97), 2. oktobar 2001. godine. Ipak, konfuzija je stvorena drugim odlukama koje su se opredijelile za „pravičnu ravnotežu” između prava iz Konvencije i „opštih interesa zajednice”, bez navođenja bilo kakvih posebnih razloga (vidjeti S. Greer, „*The interpretation of the European Convention on Human Rights: Universal Principle or Margin of Appreciation*”, Pregled ljudskih prava 3/2010).

Iako se generalno smatra da Sud koristi trojnu strukturu za ocjenu srazmjernosti, mada često na prilično nejasni način, predloženi su drugi pristupi pitanju srazmjernosti u smislu moralnih vrijednosti, oslanjanjem na stav koji je usvojio Jeremy Waldron, koji primijećuje da nema zajedničkog sistema koji bi „uravnotežio” nesrazmjernost, ali omogućava da se uzmu u obzir relevantne vrijednosti (vidjeti Jeremy Waldron, „*Fake Incommensurability: A Response to Professor Schauerl*”), 45 *HASTINGS L.J.* 813, 817 (1994) i S. Tsakirakis, („*Proportionality: An assault on human rights?*”), *ICON* 2009).

Smatram da ova presuda implicitno kombinuje oba pristupa, a to važi i za mnoge presude Suda. Analizira kratkoročni cilj, dugoročne ciljeve i pitanje da li mjera pomaže u ostvarivanju tih ciljeva, a istovremeno ističe pitanje suprotstavljenih moralnih vrijednosti. Na kraju, ostavlja dovoljno prostora za polje slobodne procjene države.

IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE SPANA KOJEM SU SE PRIDRUŽILI SUDIJE SPIELMANN, LEMMENS I DEDOV

I.

1. Miješanje, na osnovu člana 10 Konvencije, u osnovnu ulogu novinara da objavljuju informacije javnosti u demokratskom društvu, može se dešavati kroz nekoliko faza. Država ugovornica snosi teret dokazivanja da hitna društvena potreba koja opravdava miješanje postoji kroz sve faze tokom kojih su novinari ometeni u vršenju svoje bitne uloge javnog „kontrolora” na osnovu Konvencije.

2. U ovom predmetu, prihvatam da je policija prvobitno imala pravo da privede podnosioca predstavke na kraju demonstracija, jer, što je važno, on nije preduzeo potrebne mjere predostrožnosti da vidno pokaže svoju novinarsku identifikaciju i nosi odjeću koja ga razlikuje od drugih. Međutim, nakon što je policija obaviještena da je podnosilac predstavke novinar, društvena potreba koja opravdava nastavak miješanja u njegova prava iz člana 10 postepeno je postajala sve manje hitna i na kraju je prestala da postoji, jer je nesporno da podnosilac predstavke nije učestvovao u samoj demonstraciji, niti je predstavljao jasni i konkretni rizik po javni red zbog bilo kojeg neprijateljskog ili nasilnog ponašanja s njegove strane. Njegova uloga je jednostavno bila uloga nepristrasnog posmatrača koji kao novinar, u ime šire javnosti, posmatra odvijanje veoma važnog društvenog događaja u Finskoj.

3. Naglasio bih da ne osporavam zaključke većine u pogledu zakonitosti miješanja ili legitimnog cilja kojem se težilo. Međutim, kao što ću detaljnije objasniti u daljem tekstu, Vlada nije pokazala, s obzirom na usko polje slobodne procjene tužene države u ovom predmetu, da su naknadno pritvaranje podnosioca predstavke u trajanju od 17,5 sati - tokom kojeg je i njegova oprema za rad zaplijenjena, što ga je spriječilo da izvještava o važnim društvenim događajima tog dana - i njegova krivična presuda koja je uslijedila, bili neophodni i srazmjerni prema članu 10 stav 2 Konvencije. Prema tome, ja s poštovanjem izražavam neslaganje sa utvrđenjem Suda da nije došlo do kršenja člana 10 u ovom slučaju.

II.

4. U dosadašnjoj praksi Suda prema članu 10, dosljedna je i presudna tema da novinari imaju ključnu ulogu u zaštiti ispravnog funkcionisanja demokratskog društva. Naravno, kao što je Sud utvrdio u presudi svog Velikog vijeća u predmetu *Stoll protiv Švajcarske* ([VV], br. 69698/01, stav 102, ESLJP 2007V): „sva lica, uključujući novinare, koja ostvaruju svoju slobodu izražavanja imaju „dužnosti i odgovornosti”, čiji opseg zavisi od njihove situacije i tehničkih sredstava koja koriste ... Dakle, bez obzira na bitnu ulogu koju novinari imaju u demokratskom društvu, novinari se u načelu ne mogu osloboditi svoje dužnosti da poštuju redovno krivično pravo na osnovu toga što im član 10 pruža zaštitu. Štaviše, član 10 stav 2 ne garantuje potpuno neograničenu slobodu izražavanja, čak ni u pogledu medijskog izvještavanja o temama od ozbiljnog javnog interesa ...”

5. Međutim, kao što je takođe prepoznato u predmetu *Stoll*, iako je možda nesporno da je novinar prekršio krivično pravo - na primjer, kao u predmetu *Stoll*, objavljivanjem povjerljivih informacija - sama činjenica da je novinar postupio u suprotnosti sa krivično-pravnom odredbom nije kraj stvari u svrhe ocjene nužnosti i srazmjernosti koja se mora izvršiti prema članu 10 stav 2 Konvencije. U suprotnom, države ugovornice bi bile slobodne da podvrgnu novinare krivičnim sankcijama kad god se oni približe otkrivanju aktivnosti koje prikazuju osobe na vlasti u nepovoljnom svijetlu, čime bi se potkopala bitna uloga novinara u funkcionisanju demokratskog društva.

6. Većina prihvata da „novinar ne može da se poziva na isključivi imunitet od krivične odgovornosti samo zato što je ... krivično djelo o kojemu je riječ izvršeno tokom obavljanja njegovih ili njenih novinarskih dužnosti” (vidjeti stav 91 presude). Međutim, ocjena da li je postojala hitna društvena potreba za miješanje u pravo novinara prema članu 10, materijalno se razlikuje od slučajeva u kojima

druga lica ostvaruju pravo na slobodu izražavanja. Stoga je u predmetu *Stoll* Sud smatrao da je potrebno razmotriti da li je ipak neophodna osuda novinara zbog otkrivanja povjerljivih informacija u suprotnosti sa krivičnim pravom, i s tim u vezi, usvojio je sljedeće kriterijume: *interesi o kojima je riječ, preispitivanje mjere od strane domaćih sudova, postupanje podnosioca predstavke i da li je izrečena kazna bila srazmjerna* (vidjeti *Stoll*, citirano ranije u tekstu, stav 112).

7. Većina nije primijenila kriterijume iz predmeta *Stoll* u ovom predmetu u svojoj analizi nužnosti miješanja u slobodu izražavanja podnosioca predstavke i takođe, što je presudno, propustila je da kumulativno razmotri osporene mjere koje su predstavljale miješanje u prava podnosioca predstavke iz člana 10. Umjesto toga, oni dalje razmatraju privođenje, pritvaranje i osudu podnosioca predstavke, kako bi se utvrdilo da li je osporeno miješanje, posmatrano u cjelini, bilo potkrijepljeno relevantnim i dovoljnim razlozima i bilo srazmjerno legitimnom cilju kojem se težilo (vidjeti stav 94 presude). Po mom mišljenju, taj pristup nije ispravan. Iako se činjenice u ovom predmetu odnose na krivično postupanje novinara dok prikuplja informacije tokom javnih demonstracija, a ne tiče se otkrivanja povjerljivih informacija, isti kriterijumi koji su formulisani u predmetu *Stoll* primjenjuju se za ocjenjivanje ovog predmeta prema članu 10 st. 2, iako se, naravno, moraju shodno prilagoditi ovdje prikazanim činjenicama.

Podijelivši ocjenu nužnosti na nezavisno razmatranje različitih mjera koje su bile predmet prigovora, posmatrajući ih zasebno jednu od druge, Sud propušta da zahtijeva od Vlade da odgovori na dva najvažnija pitanja u ovom predmetu.

Prvo, zašto se smatralo neophodnim da se nastavi miješanje u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja kada je postalo jasno, odmah nakon njegovog privođenja, da je on novinar, imajući u vidu da nije izrečena nikakva tvrdnja da je on predstavljao prijetnju po javni red zbog nasilnog ponašanja ili aktivnog učešća u demonstracijama?

Drugo, koja je hitna društvena potreba opravdala pritvaranje podnosioca predstavke tokom 17,5 sati i oduzimanje njegove opreme za rad - čime mu je uskraćena mogućnost da izvještava o događaju dok se isti odvijao - a zatim njegovo krivično gonjenje i osudu, za čin koji su domaći sudovi proglasili „opravdanim” prema finskom zakonu zbog njegovog statusa novinara?

Da je većina primijenila kriterijume iz predmeta *Stoll* na činjenice u ovom predmetu, odgovori na ova pitanja pokazali bi da zaključci u današnjoj presudi nijesu opravdani, kao što ću sada objasniti.

III.

8. Vraćajući se na prvi od kriterijuma iz predmeta *Stoll*, interese o kojima se radi, nesporno je da je demonstracija „Smash ASEM” bila događaj od značajnog opšteg interesa u finskom društvu, kao i na međunarodnom nivou, što pokazuje velika medijska pažnja koju je privukla (vidjeti stav 33 presude). Podrazumijeva se da je način na koji je policija postupila u situaciji opravdavao nametljive provjere od strane novinara. Važno je naglasiti da je podnosilac predstavke bio priveden kada je policija počela da primijenjuje mjere prema posljednjim preostalim demonstrantima unutar blokirane oblasti, nakon što je izdata naredba o razilaženju. Upravo u tom trenutku postalo je presudno u smislu člana 10 Konvencije da novinari budu u mogućnosti da posmatraju operativne odluke policije prilikom hapšenja i razbijanja preostalih učesnika, kako bi se osigurala transparentnost i odgovornost. Ovdje bih se osvrnuo na Smjernice Venecijanske komisije o slobodi okupljanja, usvojene 2010. godine (vidjeti stav 55 presude), koje navode (u pasusima 168 i 169) da se od trećih strana (kao što su posmatrači, novinari i fotografi) može takođe tražiti da se razidu, „ali ne treba ih spriječavati da posmatraju i snimaju policijsku operaciju”. Takođe, „fotografisanje ili video snimanje policijske operacije od strane učesnika i drugih trećih strana ne bi trebalo da bude spriječavano i svaki zahtjev za predaju trake ili digitalno snimljenih fotografija ili snimaka organima za sprovođenje zakona treba da bude predmet prethodne sudske kontrole”.

9. Neupitno je da je bilo opravdano što je podnosilac predstavke, na osnovu svoje slobode da objavi informacije javnosti, zauzeo znatiželjni i agresivni pristup u svom novinarskom poslu, čak i preispitujući da li su njegova prava iz člana 10 prevazišla njegovu dužnost da postupi po policijskim naredbama upućenim demonstrantima. U stvari, to je bio upravo stav koji je usvojio Okružni sud u Helsinkiju, kada je utvrdio da je čin podnosioca predstavke bio „opravdan” u skladu sa poglavljem 6 član 12 stav 3 Krivičnog zakonika. Okružni sud je ispravno prepoznao (vidjeti stav 37 presude) da je kao novinar, podnosilac predstavke bio „prinuden da prilagodi svoje ponašanje u situaciji zbog suprotstavljenih očekivanja koje su iskazali policija, s jedne strane, i njegova profesija i poslodavac, s druge strane”. Dakle, interesi o kojima se radi bili su takvi da je podnosiocu predstavke, kao novinaru, policija trebala da da dovoljno slobode da vrši svoju novinarsku aktivnost, propisno uzimajući u obzir član 10 Konvencije. Iz toga slijedi da primjenom prvog od kriterijuma iz predmeta *Stoll*, a time i pravilnim uvažavanjem ne samo sopstvenih prava podnosioca predstavke, već i važnih društvenih interesa o kojima se takođe radi, polje slobodne procjene dato tuženoj državi postaje vrlo ograničeno. Samo na toj osnovi, već je upitno da li je postojala hitna društvena potreba koja opravdava nametljiva miješanja u prava podnosioca predstavke iz Konvencije, s obzirom na to da su se ista ticala ne samo njegovog prvobitnog hapšenja, već i njegovog pritvaranja i oduzimanja njegove opreme za rad, njegovog krivičnog gonjenja i konačno, njegove krivične osude za nepoštovanje policije.

10. Što se tiče drugog od kriterijuma iz predmeta *Stoll*, *preispitivanja mjere od strane domaćih sudova*, uloga Suda prema članu 10 Konvencije ograničena je na ocjenu da li su osnovi na koje su se pozvale domaće vlasti bili relevantni i dovoljni. Na samom početku napominjem da je uloga domaćih Sudova u ovom predmetu bila ograničena na ocjenu da li su ispunjeni uslovi za osudu podnosioca predstavke za nepoštovanje policije prema poglavlju 16 član 4 stav (1) Krivičnog zakonika Finske. U presudi Okružnog suda u Helsinkiju (vidjeti stav 37 presude u ovom predmetu), nije izvršeno nikakvo razmatranje da bi se utvrdilo da li je postojala hitna društvena potreba za osuđivanje podnosioca predstavke, uzimajući u obzir sve mjere kojima je bio podvrgnut. Nije bilo analize neophodnosti njegovog pritvaranja ili oduzimanja njegove novinarske opreme. Štaviše, ne slažem se sa većinom da obrazloženje Okružnog suda u Helsinkiju pokazuje da je postigao pravičnu ravnotežu između suprotstavljenih interesa o kojima se radi, kako to zahtijeva praksa Suda. Okružni sud je dao veoma kratku ocjenu o nužnosti osuđivanja podnosioca predstavke, utvrdivši jednostavno da je „bilo neophodno, da bi se prekinula situacija u Kiasmi, da se naredi masi da se razidu i od lica traži da napuste taj dio”. Samo na toj osnovi, Okružni sud je utvrdio da su „ispunjeni uslovi za ograničavanje Pentikainenove slobode izražavanja, naređujući mu da se razide zajedno sa preostalim masom”. Naknadno obrazloženje Okružnog suda, u kojem se razlikuje predmet podnosioca predstavke od predmeta *Dammann protiv Švajcarske* (br. 77551/01, 25. april 2006. godine), takođe je sažeto u jednoj rečenici, u kojoj je proglašeno da „citirani predmet nije sličan ovom predmetu”.

To su apstraktne opšte izjave, a ne obrazloženje koje predstavlja način na koji je utvrđena ravnoteža između interesa. Štaviše, u drugom dijelu svoje presude, Okružni sud je ipak utvrdio, kao što sam spomenuo u tekstu iznad, da je djelo podnosioca predstavke bilo „opravdano” u skladu sa poglavljem 6 član 12 stav 3 Krivičnog zakonika. U tom smislu, presuda Okružnog suda je interno nedosljedna u svrhu ocjene nužnosti koja je zahtijevana članom 10 stav 2 Konvencije: s jedne strane, bilo je potrebno privesti podnosioca predstavke zbog nepostupanja po naredbama policije, ali s druge strane ipak, bilo je opravdano što je on tako postupio! Iz toga jasno proizilazi da se obrazloženje Okružnog suda u Helsinkiju, iako možda relevantno, ne može smatrati dovoljnim prema članu 10 stav 2 Konvencije.

11. Vraćajući se na treći kriterijum iz predmeta *Stoll*, *postupanje novinara*, vrijedi se prisjetiti relevantnih činjenica u ovom predmetu. *Prvo*, neosporno je da podnosilac predstavke nije imao nikakvu direktnu ili aktivnu ulogu u demonstracijama. Priveden je zbog nepostupanja po policijskim naredbama da se razidu kada je policija odlučila da primijeni mjere prema posljednjim preostalim učesnicima u blokiranoj oblasti, a ne zbog nereda ili drugog nasilnog ponašanja. *Drugo*, kao što je

većina pravilno zaključila (vidjeti stav 98 presude), podnosilac predstavke nije bio lako prepoznatljiv kao novinar prije njegovog privođenja. *Treće*, iz pretkrivičnog postupka, kao što je navedeno u presudi Suda (vidjeti stav 99), ipak proizlazi da se podnosilac predstavke predstavio službeniku koji ga je lišio slobode. Kada je policijski službenik zatražio njegovu ispravu, podnosilac predstavke je dao na uvid svoju novinarsku identifikaciju.

12. Kao što sam na početku spomenuo, prihvatam da je opravdano inicijalno privođenje podnosioca predstavke od strane policije na kraju demonstracija jer on nije na vidljivom mjestu držao svoju novinarsku identifikaciju i nosio je odjeću koja ga nije razlikovala od demonstranata. Međutim, dužnost Vlade da pokaže postojanje hitne društvene potrebe za miješanjem u prava podnosioca predstavke prema članu 10 tu ne prestaje, jer je podnosilac predstavke naknadno bio podvrgnut drugim restriktivnim mjerama, iako je policija dobro znala da je podnosilac predstavke novinar, kako je potvrđeno izjavom službenika koji ga je priveo. U tom kontekstu, ispravna karakterizacija postupanja podnosioca predstavke tokom demonstracije postaje odlučujuća. S tim u vezi, treba napomenuti da je većina ocijenila brojne važne činjenice - koje se odnose na događaje, postupanje podnosioca predstavke i njegovo stanje uma - na njegovu štetu, iako su i druga opravdana objašnjenja za postupke podnosioca predstavke jednako uvjerljiva (vidjeti, na primjer, st. 100, 101, 103 i 107 presude). Naglašavam da je jasno, da ako novinar povrijedi krivično pravo tako što neposredno i aktivno učestvuje u agresivnim ili nasilnim demonstracijama, član 10 u načelu neće obezbijediti sigurno utočište od mjera kao što su pritvor i moguće krivično gonjenje. Međutim, to očigledno nije bio slučaj u ovom predmetu. Podnosilac predstavke je donio odluku usred napete i promjenjive situacije, u smislu da bi njegova sloboda objavljivanja informacija javnosti trebala da prevagne nad njegovom dužnošću da postupi po naredbi o razilaženju. Prema tome, Okružni sud u Helsinkiju je ispravno okarakterisao čin podnosioca predstavke kao opravdan. Istina je, kao što većina primijećuje, da novinar, naravno, mora biti svjestan činjenice da on ili ona preuzima rizik da će biti podvrgnut zakonskim sankcijama ako ne poštuje policiju (vidjeti stav 110). Međutim, većina je zanemarila ključnu važnost istovremenog prepoznavanja da novinar može opravdano da smatra da su njegove radnje zaštićene na osnovu njegove slobode izražavanja. Imajući u vidu postupanje podnosioca predstavke, Vlada stoga ni na koji način nije pokazala da je, nakon što je obavijestio policiju da je novinar i pokazao svoju novinarsku identifikaciju, preostala hitna društvena potreba koja je opravdavala njegovo pritvaranje od 17,5 sati, oduzimanje njegove novinarske opreme i krivično gonjenje i osuđivanje zbog nepoštovanja policije.

Konačno, što se tiče četvrtog od kriterijuma iz predmeta *Stoll*, da li je izrečena kazna bila srazmjerna, većina je ograničila svoje zaključke primjećivanjem da je „osuda podnosioca predstavke predstavljala formalno utvrđivanje krivičnog djela koje je on izvršio i, sama po sebi, teško da je mogla, ako je mogla uopšte, da ima bilo kakav „odvraćajući uticaj” ... na rad novinara u cjelini” (vidjeti stav 113). Uz svo dužno poštovanje, pretjerano je pojednostavljeno i neuvjerljivo da se sugeriše da odluka o krivičnom gonjenju i osuđivanju novinara za krivično djelo, u predmetu kao što je ovaj, nema, sama po sebi, odvraćajući uticaj na novinarsku aktivnost. Naprotiv, po mom mišljenju nije nerazumno da se smatra da će današnja odluka, kojom se prihvata kao dopušteno, prema članu 10 stav 2 Konvencije, krivično gonjenje podnosioca predstavke i njegova osuda za krivično djelo, imati značajni odvraćajući uticaj na novinarsku aktivnost u sličnim situacijama koje se redovno dešavaju širom Evrope.

13. Da rezimiram, primjenjujući kriterijume iz predmeta *Stoll* na razmatranje da li je radnja podnosioca predstavke, iako krivično djelo prema domaćem zakonu, opravdavala neprekidna i rastuća miješanja u njegovu slobodu izražavanja prema članu 10 stav 2 Konvencije, zaključujem da Vlada nije pokazala postojanje hitne društvene potrebe u tu svrhu odmah nakon što je policija upoznata da je podnosilac predstavke novinar. Primijećujem da nije ni najmanje uvjerljivo što većina pokušava da ograniči svoje zaključke na „posebne okolnosti ovog predmeta” (vidjeti stav 114 presude). Naprotiv, sasvim je jasno da će obrazloženje većine, nažalost, omogućiti državama ugovornicama značajnu slobodu

u izricanju intruzivnih mjera u odnosu na novinarsku aktivnost u javnim okruženjima u kojima službenici organa za sprovođenje zakona primjenjuju silu.

IV.

14. Današnja presuda Velikog vijeća je propuštena prilika za Sud da ojača, u skladu sa svojom dosljednom sudskom praksom, posebnu prirodu i značaj novinara u obezbjeđivanju transparentnosti i odgovornosti za vršenje javnih ovlašćenja, podržavanjem prava novinara da stvarno i nesmetano posmatraju javne demonstracije ili druge aktivnosti iz člana 11, pod uslovom da neposredno i aktivno ne učestvuju u sukobima. Nedavni događaji u mnogim evropskim zemljama pokazuju, više nego ikada, neophodnost očuvanja fundamentalne uloge novinara u prikupljanju i širenju informacija javnosti o svim aspektima državnih aktivnosti. To je, u krajnjoj liniji, jedan od ključnih elemenata demokratskog ideala šticećenog Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.